

JAKOČIČU RED DELA S SREBRNIM VENCEM

ČRNOMELJ — Na svečanem zboru pripadnikov TO in članov ZRVS ob dnevu oboroženih sil so prisotni obravnavali dejavnost v preteklem letu. Podelili pa so tudi vrsto priznanj in pohval. Predsedstvo SFRJ je za delovne uspehe odlikovalo z redom dela s srebrnim vencem Ležefa Jakočiča iz Dragatusa; pohvale občinskega štaba TO so prejeli: Stane Žlak, Alenka Bucik, Bojan Bruner, Boris Butala, Zofka Brunskule, Josip Kovač in Franc Kartuš. Pokrajinski štab za TO Dolenjske je pohvalil Rozi Malnarič, Martina Dajčmana, Hasana Begića in Bojana Muca. Za uspešno sodelovanje v obrambnih pripravah so prejeli posebno priznanja: Iskra Semčič, GOK-tozd Obrt Črnomelj, Velizar Rabrenović, Rade Vrlinič, Marjan Mirt, Marjan Mihelič, Stane Grahek in Martin Henigsmann. Občinska konferenca ZRVS pa je podelila priznanja za dolgoletno delo Petru Vipavcu, Marjanu Miheliču, Ivanu Zalokarju, Martinu Henigsmannu, Marjanu Vitkoviču in Stanetu Adleščiču. J. D.

DANA VSE BOLJ USPEŠNA IZVOZNIKA

MIRNA — Mirenska Dana iz leta v leto postaja vse močnejši izvoznik. Lani je izvozila za 1,3 milijona dolarjev svojih pižam, med izvoznimi artikli pa se vse bolj uveljavljajo tudi arome, baze, esence in sadni sirupi. V celotno na zunanji trg pridobili 5 odst. vsega prihodka. Letos bodo izvoz povečali še za enkrat, tako da bodo desetino prihodka dosegli na zunanji trg, največ na konvertibilnih.

Iščejo statiste

Spet snemanje nemške televizijske nadaljevanke

BOŠTANJ — V jeseni so na Kopolju in v nekaterih drugih vaseh snemali prizore za nemško televizijsko nadaljevanke „Železnica“. Filmarji so tedaj povedali, da se bodo vrnili, ko bo deželo pobelil sneg.

Tako nameravajo predvidevati prihodnji teden snemati na Kopolju pogreb, v Jelovcu pa pravcati napad na vlak. Starinski hlapec je v začetku tega tedna že prisopihal na sevniško postajo.

Inex film iz Beograda vabi k sodelovanju večje število moških statistov v starosti od 17. do 65. leta. Kdor želi sodelovati, ima edinstveno priložnost, da pride na male zaslone pa še honorar je zagotovljen. Vsi zainteresirani naj pridejo jutri ob 15. uri na sedež krajevne skupnosti v Boštanj (prenovljeni gasilski dom), kjer bodo pomenili oblačila.

SPREJEM ZA KRAIGHERJEVEGA NAGRAJENCA — Predsednik občinske skupščine Ribnica Stanko Rus je minuli petek popoldne priredil sprejem za Staneta Škrabca (drugi z leve), direktorja delovne organizacije RIKO Ribnica, dobitnika letošnje nagrade Borisa Kraigherjeva. Nagrajenec je dejal, da je prijetno presenečen, kaj vse so mu po podelitvi nagrade pripravili v kolektivu, občini in drugod. Prejel je tudi preko 300 pismenih čestitk in približno toliko telefonskih.

Kraigherjeva nagrada za Stanislava Škrabca

V Ljubljani so že 16-tič podelili Kraigherjeve nagrade najuspešnejšim gospodarstvenikom

LJUBLJANA, RIBNICA — Predsednik Gospodarske zbornice Slovenije Marko Bulc je pretekli četrtek v Ljubljani podelil Kraigherjeve nagrade najuspešnejšim slovenskim gospodarstvenikom. Med nagrajenci je tudi Stanislav Škrabc iz Ribnice, direktor Rika.

Riko, ribniška kovinska industrija, je pod vodstvom Stanislava Škrabca v zadnjih 15 letih dosegel izjemne uspehe pri izdelovanju opreme, s katero je nadomestil uvoz, hkrati pa je precej svojih izdelkov plasiral tudi na tuje trge. S proizvodnjo opreme za čiščenje snega, za letališča, kmetijstvo, rudarstvo, traktorskih priključkov, hidravličnih stiskalnic, kotlov in vibracijskih valjarjev je osvojil slovenski in jugoslovanski trg ter uspešno prodira na zunanji trg, zlasti v dežele v razvoju. S širjenjem proizvodnje se je

povečevalo tudi število zaposlenih, ki je od nekdanjih 135 delavcev naraslo na 800. Vendar dela niso dobili samo ljudje v domači občini, Riko ima široko razvejeno kooperantske odnose tudi v drugih republikah.

V Ribnici so za Kraigherjevega nagrajence Stanislava Škrabca (z njim smo imeli obširen intervju tudi mi, objavljen pa je v 22. številki naše Priloge, ki je izšla 15. decembra lani) priredili sprejem. Predsednik ribniške občinske skupščine Stanko Rus je med drugim dejal, da so ponosni na nadpovprečne rezultate, ki jih je dosegel Riko v minulih 15 letih. Direktor Škrabc pa je na sprejemu, ki so se ga udeležili vsi najpomembnejši družbenopolitični delavci iz ribniške občine, še posebej poudaril, da je nagrada priznanje vsem Rikovim delavcem.

J. S. in J. P.

Lani boljše od pričakovanih

Predsednik Gospodarske zbornice Slovenije Marko Bulc je med obiskom v Trebnjem govoril o lanskem dosežkih gospodarstva in načrtih za letos

TREBNJE — Predsednik Gospodarske zbornice Slovenije Marko Bulc, ki se je pretekli četrtek mudil na obisku v trebanjski občini, se je najprej pogovarjal z vodilnimi v Trimu, kjer se je zanimal za programe v letošnjem letu, potem pa je govoril direktorjem in političnim aktivistom.

Kot je dejal, smo preteklo leto zaključili precej bolje, kot je kazalo na začetku. Kljub velikim težavam smo povečali izvoz na konvertibilno področje, v Sloveniji se je povečala stopnja industrijske rasti celo nad predvidevanjem.

V novo leto pa gremo tudi z nekaterimi obremenitvami, to je z dodatnimi zaobvezitvami v gospodarstvu, deviznem sistemu in na

področju cen. Precejšnja obremenitev bo tudi visoka stopnja inflacije, saj je bila ta še enkrat večja, kot smo načrtovali. Še naprej se povečujejo obveznosti do tujine, saj smo zanje v letu 1982 odšteli 2,9 odst. družbenega produkta, letos pa bo porasel že na 7,8 odst. Povečujejo se tudi odlivi v druge republike in federacijo, združeno delu ostaja vse manj denarja. Zlasti pa ga bo primanjkovalo za

Manj težav, več premoga

V rudniku v Kanižarici preseglj načrtovani izkop — Več delovne sile — Konec leta odprto južno polje

KANIŽARICA — V Rudniku rjavoga premoga Kanižarica so v preteklem letu ne le dosegli planiranih 120 tisoč ton izkopanega premoga, temveč jih preseglj za 800 ton. To pa hkrati pomeni, da so nakopali kar za 22 odst. več premoga kot leto poprej.

Razlogov za uspeh je več, od tega, da so imeli dovolj delovne sile, saj se je zaradi težje zaposlitve v gradbeništvu in drugih panogah zaposlilo veliko domačinov, privlačil pa jih je tudi beneficiran delovni staž, pa do večje discipline, ki je nastala po kadrovski reorganizaciji. Vendar pa je bilo prvo

polletje veliko uspešnejše od drugega, ko je občasno v jame vidnala voda, težave pa jim je povzročala tudi odelitev jalovega vložka v enem izmed slojev premoga. S tem je bila tudi kvaliteta premoga slabša, četudi so okrepili ekipo delavcev na separaciji.

V rudniku se pohvalijo, da je preteklo leto dobilo precej veliko več kupcev, a tudi čakalna doba ni bila pretirano dolga. Večje količine nakopane premoga pa so prišle prav tudi ob znanih težavah z električno energijo, saj so tako lažje zadovoljili potrebnih stalne odjemalke, ljubljanske Toplane.

V letošnjem letu v Kanižarici iz jam, ki so že odprte, ne načrtujejo večje proizvodnje, kot je bila lani. Predvidevajo pa, da bo konec leta stekel izkop tudi v južnem polju, kjer imajo sedaj zaradi sive gline še težave s prehodom skozi prelomnico v južni del polja.

B. M.

OKROGLA MIZA MLADIH KOMUNISTOV

Aktiv mladih komunistov na novomeški Srednji šoli tehniških usmeritev je 5. januarja pripravil razpravo o dejavnosti in problemih mladih na šoli. Ugotovili smo, da bo učence moč pritegniti k delu predvsem s kakovostjo dejavnosti. Gast za našo okroglo mizo je bil Lev Kreft, celovito je prikazal dileme mlade generacije, ki se je znašla pred „zaprtimi vrati“. Mladi se zavedamo, da bomo morali sami najti nove poti do ciljev, te pa bomo dosegli le, če bomo znali uspešno uporabiti izkušnje starejših.

J. PUNGARTNIK
in A. NEŠOVIČ

SLOVO OD ČASTNEGA OBČANA — V spomin na umrlega akademika prof. Marjana Mušiča je bila v terek dopoldan v mali dvorani doma kulture v Novem mestu žalna seja, ki so se je udeležili predstavniki družbenopolitičnih organizacij. O umrlem živiljenjski poti je najprej spregovoril Jovo Grobovšek, zatem pa so se vsi prisotni vpisali v žalno knjigo. Več na drugi strani. (Foto: J. Pavlin)

Blokiran račun papirničarjev

Ker Narodna banka Jugoslavije ni izpolnila obveznosti do tovarne Djuro Salaj, so devizni računi krških in drugih papirničarjev blokirani

KRŠKO — Od 4. januarja blokirani devizni račun Tovarne celuloze in papirja Djuro Salaj grozi, da bi utegnila krška tovarna preklicati obljubo, po kateri naj bi letos zmanjšala izvoz papirja za 10.000 ton v korist povečane oskrbe časopisnih hiš v Jugoslaviji, ki jih Krčani zalagajo z 80 odstotki potrebnih količin papirja.

Ob dejstvu, da Narodna banka Jugoslavije ni izpolnila sklepa zveznega izvršnega sveta iz aprila lani, po katerem bi morala lani odprodati 9,1 milijona dolarjev tovarni Djuro Salaj, se krški papirničarji ne nameravajo sprijazniti z resno grožnjo nemoteni, redni proizvodnji. To pa pomeni, če v kratkem ne bo potrebnih in obljubljenih oz. dogovorjenih deviz, da bodo prisiljeni za daljše obdobje bistveno zmanjšati do-

plačilo v dolarjih. 30. decembra lani in 1. januarja letos sta nam zapadli v plačilo devizni anuiteti za 903.288 dolarjev. Ker ni bilo več deviz, nam je banka blokirala

(Nadaljevanje na 2. strani)

Danes bo naše kraje zajel nov frontni val in povzročil padavine, ki bodo deloma kot dež, deloma kot sneg. V petek bo še razmeroma slabo vreme, nato pa se bo izboljšalo.

SNEGA TUDI NEKAJ PREVEČ — „Bo vzdržal do počitnic?“ se v teh dneh sprašujejo šolarji, delavci Komune in Cestnega podjetja iz Novega mesta pa si želijo drugače. Ob novi organiziranosti med obema ni še dovolj natančno določeno, kdo bo kje očistil sneg. Žrtve „tiste vojne“ je postal stari kandidski most ki še tudi drugi dan po sneženju ni imel očiščenih pločnikov. Še dobro, da so občinski odlok upoštevali trgovci, ki so že v ponedeljek zjutraj očistili prav vse pločnike na Glavnem trgu, mnogi pa so tudi sami poskrbeli in s trga odpeljali tudi odvečne kupe snega, kot so to storili delavci Novotehne (na sliki). (Foto: Janez Pavlin)

preložitev iz nemočiči?

„Tresle so se gore, rodila se je preložitev,” je nekdo duhovito komentiral odložitev veljavnosti 7. člena zakona o zagotavljanju plačil med uporabniki družbenih sredstev za leto dni. Tako so se začasno stišale burje ob tako imenovanem dolžniškem zakonu, po katerem bi 1.400.000 delavcev v jugoslovanskih kolektivih (četrtnina vseh zaposlenih), ki komu kaj dolgujejo, dobivalo zmanjšane osebne dohodke. Ocenjujejo, da bi bilo v Sloveniji na ta način prizadetih okoli 50.000 delavcev.

Namen predlagalcev zakona je bil dober in jase. Treba je zaustaviti vrtoglavo rast medsebojnega zadolževanja, v Jugoslaviji je splošna notranja nelikvidnost od lanskega januarja do septembra preseгла vrtoglavih 181 milijard dinarjev. Neplačane terjatve so kar za 66 odst. večje kot leto poprej. Tak način poslovanja gotovo ni v prid stabilizaciji. Prav zato so skušali doseči čimprejšnje plačilo dolgov z najbolj učinkovitim ukrepom: zmanjšanjem osebnih dohodkov v kolektivnih-dolžnikih.

Vse je bilo mirno in tiho skoraj do konca lanskega leta, ko se je začetek veljave lamoznega 7. člena povsem približal. Takrat so začeli po vsej državi razmišljati tudi o nekaterih neljubih učinkih člena 7 a. Postalo je jasno, da četrtini jugoslovanskega delavstva ni tako preprosto čez noč določiti plač, ki lahko dosegajo povprečje v panogi ali v republiki. V času, ko inflacija hiti proti 60%, ko ljudje vedno težje sestavljajo konec s koncem, bi tak ukrep kaj lahko pripeljal do nezaželenih posledic. Spomnimo se samo, da je večina prekinitiv dela povezana s premajhnimi osebnimi dohodki. Verjetno so delegati zveznega zbora skupščine SFRJ prav zaradi tega preložili veljavnost 7. člena za leto dni in začasno demontirali vžigalnik, ki bi utegnil povzročiti eksplozije socialnih nemirov in nezadovoljstev.

Seveda pa odložitev veljavnosti ne rešuje problemov. Tako imenovani uporabniki družbenih sredstev še naprej eden drugemu dolgujejo 281 milijard dinarjev, menice, s

katerimi plačujejo, pa pogosto niso vredne več kot papir, na katerem so natisnjene.

Sindikati, ki so v tej zgodbi na strani delavcev, menijo, da zaposleni v Jugoslaviji niso dolžni prevzeti odgovornosti in nositi posledic za celo vrsto nalog, ki bi jih morali opraviti druglorgani in institucije. Če SDK in inspekcije niso bile sposobne zagotoviti finančne discipline, sindikati pač ne morejo pristati na to, da bodo posledice anarhije čutili le delavci.

Nedvomno imajo pobudniki preložitve uveljavljanja strožje finančne discipline precej argumentov, čeprav domala vsem dobrodošle poteze delegatov v zveznem zboru skupščine ne gre jemati brez pridržkov. Ostaja namreč naloga, da bo finančno disciplino v jugoslovanskem gospodarstvu in negospodarstvu nekoč treba izboljšati. Slednje pa bi laže storili včeraj kot danes, da o jutri niti ne razmišljamo.

Odložitev bi morali koristno uporabiti za iskanje rešitev iz splošne jugoslovanske nelikvidnosti. Odmor ne bi smel biti poluha tistim,

ki bi morali kaj storiti. Predvsem bi morali najti način, kako bi postopno uveljavili večjo finančno disciplino. Med dolžniki namreč niso samo taki, ki dolgovi dejansko ne zmorejo plačati zato, ker so jim dolžni drugi, ampak so med 6500 jugoslovanskimi tozdi, ki bi jih prizadel 7. člen, tudi taki, ki ne plačajo zaradi nediscipline. Zato, ker pač nočejo plačati, saj zanje „dela“ inflacija. Današnji milijon bo jutri samo še 900.000.

Če bo torej časovna preložitev uveljavljanja ostrejšje finančne discipline pripravila prostor in čas za pripravo razmer, v katerih bo upoštevanje zakonov pravilo in ne izjema, potem lahko odločitev v zvezni skupščini pozdravimo. Če pa je predložitev uveljavljanja zakona samo začasno odložila spopad z vzroki in posledicami, je decembrska delegatska odločitev vprašljiva. Seveda pa je vprašanje, kako bi mi ravnali v njihovi koži. Ni namreč lahko odločiti o vsakdanjem kruhu 1.400.000 jugoslovanskih delavcev.

PRVI DOBIČEK NE GRE V MOŠNJIČEK

Sklep zveznega izvršnega sveta o dinarskih obrestih na devizno varčevanje je v javnosti naletel na odobravanje in hkrati tudi na negodovanje. Kdo se je jezil in kdo ploskal, ni težko ugotoviti, treba je samo pogledati, kako varčuje — v dinarjih ali v devizah. Vsekakor pa bilahko odločitev ZIS imela tudi nezaželene posledice, čeprav poznavalci trdijo, da vlada ob sedanjih tečajnih razlikah ni imela kaj izbirati, preproste je odločila za manjše zlo.

Med argumenti, ki jih navajajo v prid dinarskim obrestim, omenjajo, da ukrep ne bo prizadel drobnih varčevalcev, povprečnega občana, ki hrani nekaj dolarjev ali mark za morebitno pot prek meje, ampak tiste, ki so jim devize oziroma obresti stalen vir dohodkov, ljudi, ki jim njihova vloga v banki omogoča

življenje od obresti. Izračunali so, da bo sklep ZIS prihranil družbi okoli 640 milijonov dolarjev deviz letno, kar je skoraj toliko, kot zaslužimo s turizmom.

Kar pa je dobro za državo, ni vedno dobro tudi za njene poddanike. Sklicevati se na argument, da mali varčevalec tako rekoč ne bo prizadet, velikega pa da nekako ni škoda, saj živi od obresti, je precej kratkovidno. Dokler varčevalcu ne dokažemo, da do denarja, ki ga hrani v banki, ni prišel po pošteni poti, sta ta denar in varčevalec čista kot solza. Obresti na varčevanje je določila banka. Zakaj bi se morala varčevalcu nenadoma zasmiliti? Še posebej, ker vemo, kakšne obresti plačujemo, ko sta vlogi zamenjani, ko je upnik banka.

Zadeva je očitno prišla tako daleč, da banke niso več sposobne ponuditi ekonom-

ske spodbude za devizno varčevanje v domačih bankah. In to kljub temu da ima družba od teh deviz nemajhno korist; vemo namreč, da predstavljajo devize več kot 60 odstotkov vsega jugoslovanskega zasebnega varčevanja. Zmerneži pravijo, da je zaradi padanja vrednosti dinarja tudi devizna glavica nekakšen motiv za varčevanje. To je nedvomno res, vendar se postavlja vprašanje, ali je ta motiv dovolj spodbudjevalen in ali ne bo del varčevalcev, kljub prepovedi, skušal svoje devize spraviti v tuje banke ali pa vsaj v varno domačo nogavico.

Pri odloku o dinarskih obrestih moti tudi razlikovanje med domačim deviznim varčevalcem in našim delavcem na tujem, ki ima pravico do deviznih obresti. Se nismo že čisto dovolj razlikovali? Sicer pa ciniki trdijo, da bodo zdomci doma še prehitro izenačeni, saj v domovni skrbi za njih (in za njihov denar) kar okoli 30 različnih ustanov, teles in podteles.

Ob sklepu zveznega izvršnega sveta o dinarskih obrestih se je predvsem pokazalo, da o deviznem varčevanju še nimamo jasne in predvsem ne trajne politike. Zaenkrat lahko le ugibamo, kako se bo odlok o obrestih v dinarjih odrazil pri novem varčevanju. Spomnimo se samo, kako katastrofalen vpliv je imela na devizno varčevanje omejitev mesečnega dviga deviz. Škoda zdaj merijo v milijardah.

Mogoče zvezna vlada ob najnovšem ukrepu res ni imela drugega izhoda; vprašanje pa je, če se je zavedala, da tisto, kar ni dobro za njene državljane, tudi zanjo ni dobro. Prvi dobiček ne gre v mošnjiček.

MARJAN BAUER

mala enciklopedija neverjetnosti

zgledoval po nekem bordenlu v državi Illinois. Pravijo, da ga je odlično zadel

Nemški zgodovinarji, ki so med svojimi raziskovanji govorili z veliko ljudmi iz najožjega Hitlerjevega kroga, trdijo, da je nacistični vodja veroval, da je Zemlja votla.

Med ameriško državljansko vojno je vojska severnjakov premogla po eno godbo napihala na vsakih 45 vojakov. Tolikšne koncentracije glasbil ni dosegla niti italijanska vojska v drugi svetovni vojni.

Zemljišče, na katerem je danes newyorška četrt Bronx, so leta 1639 kupili od Indijancev. Rdečkožci so v zameno za zemljo dobili eno puško, dva lonca, dve srajci, tri steklenice žganja in dva kilograma sladkorja.

Ko je časnik z milijonsko naklado leta 1929 raziskoval miselnost prebivalcev okraja York v Pensilvaniji, se je izkazalo, da 60 odst. vprašanih veruje v čarovnice.

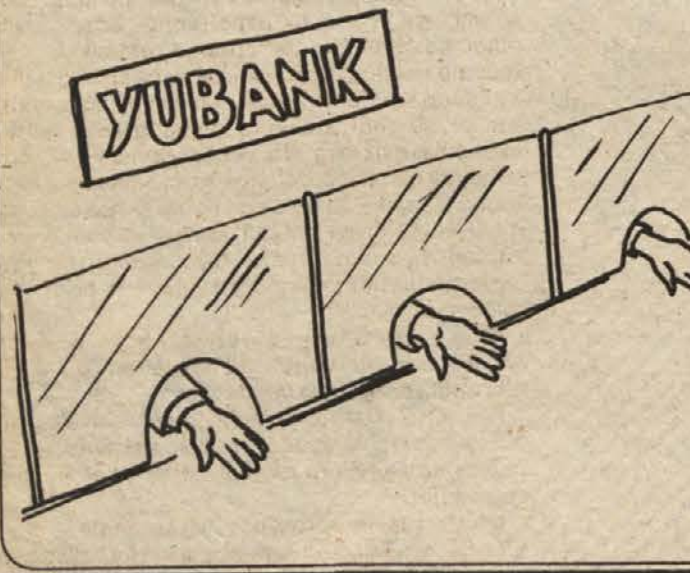
Med ženitovanjem so samice šimpanza tako vroče in temperamentne, da hočejo početi tisto reč tudi po dvajsetkrat na dan.

Ludwig van Beethoven se ni veliko menil za vodo, milo in čisto obleko. Po svetu je hodil tako zamaščen, kosmat in neurejen, da so ga na Dunaju nekajkrat zaprli zaradi klastva.

Ena od najbolj slavni idilicnih slik v zgodovini ameriškega slikarstva je American Gothic, ki jo je leta 1930 naslikal slavni Grant Wood. Delo je danes v Metropolitanskem muzeju v New Yorku. Slika, ki se imenuje tudi Farmarska idila, prikazuje žensko in moškega pred hišo. Potem ko je bila slika že nekaj časa ameriška svetinja, so ugotovili, da je bil moški na sliki Woodov zobozdravnik, ženska podeželjska plesalka, pri hiši pa se je umetnik

Ko je v 15. stoletju papež Inocent VII v neki buli (papeški poslanici) ugotovil, da se v mačke rad zaleže hudič, to ni ostalo brez posledic. V Evropi so na grmadi zažgali okoli 20.000 žensk, prijateljic ali lastnic mačk. Umreti so morale zaradi zvez s hudičem.

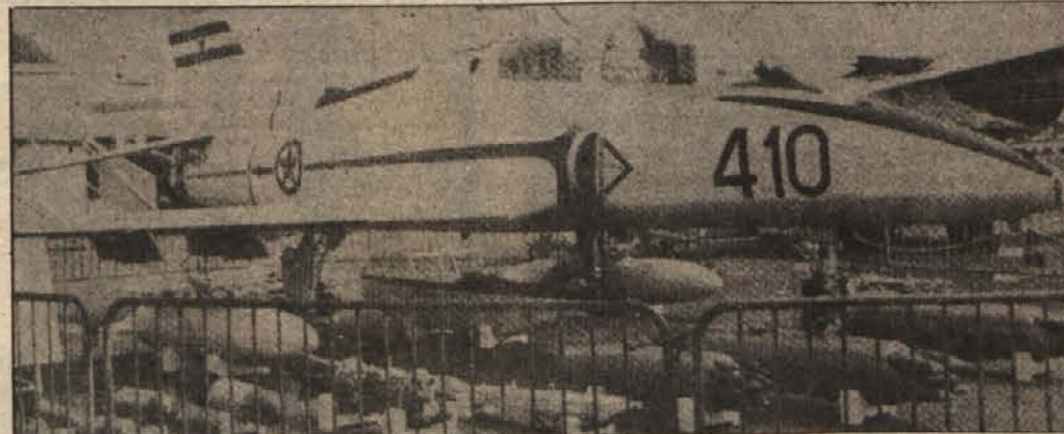
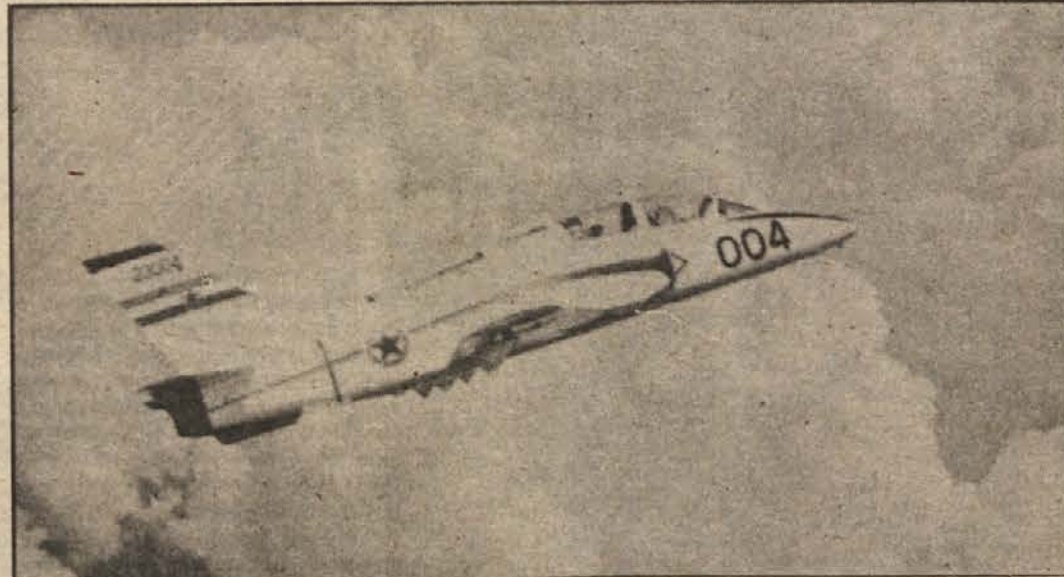
V Francoza Caesara Beltrama iz okolice Lyona je kar petkrat udarila strela. Umrl je za pljučnico v 89. letu. V Američana Roya Sullivana, čuvaja v narodnih parkih, je med 30-letnim službovanjem treščilo sedemkrat. Prvič mu je odneslo palec desne noge, drugič mu je strela sežgala obrvi, tretjič ga je opeklo po ramenih, četrtič so Royu zgoreli lasje, petič mu je strela poškodovala koleno, šestič ga je opeklo po prstih, sedmič pa se je zaradi groma samo onesvestil. Roy Sullivan je danes v pokoj.

VOJAŠKI KOTIČEK

SUPER GALEB G-4

SUPER GALEB G-4 je naše novo dvosedežno trenažno in popotrebi bojno letalo za zračno podporo kopenskimi silam, ki lahko prevzame tudi vlogo lovskega letala. Na letošnji letalski razstavi na letališču Le Bourget pri Parizu je pri letalskih strokovnjakih vzbudilo nemalo zanimanja. Letalo je plod prizadevanj naših strokovnjakov v tovarni Soko v Mostarju. Vodilna ameriška revija za letalsko in vesoljsko tehnologijo "Aviation Week and Space Technology" (20. junij 1983) poroča, da so letalo G-4 konstruirali kot osnovno in na-

prednješe trenažno letalo, ki najpremosti vrzel med propellerskimi letali te vrste in bojnimi letali prve črte. Ekonomičnost in razmeroma nizka cena sta osnovni odliki tega letala, ki ima tudi zelo dobre letalne zmogljivosti.

Kot proočca David A. Brown, dopisnik omenjene revije, ki se je pogovarjal z inž. S. Brodnjakom, glavnim konstrukcijskim inženirjem raziskovalnega in razvojnega centra v tovarni Soko, letalo G-4 ni izpeljanka trenažnega galeba G-24, temveč povsem novo letalo, ki je svoje ime obdržalo zaradi tradicije.

Tekmeci temu letalu so Aeromacchi MB.339, CASA V-101 in češki L-39 Delfin, medtem ko imata letali Dassault-Breguet Dornier alpha jet in British Aerospace Hawk vrsto prednosti.

Naše letalo G-4 ni narejeno z namenom, da bi tekmovalo z njima. Super galeb G-4 je letalo nove generacije za trenažne namene, ki pa se po potrebi da uporabiti tudi v boju.

Oglejmo si nekaj značilnosti novega letala. Pogonja ga turboreakcijski motor Rolls-Royce viper Mk.632 z osmimi kompresijskimi in dvema turbinskima stopnjama, ki razvijata statično potisno silo 17.650 N. Plinskoturbinski agregati angleške tovarne iz Bristola so preizkušene in zelo kvalitetne naprave, ki so se na svetovnem tržišču ohranile dalj časa. Serije viper uporabljajo med drugim tudi letala strikemaster HS.125-600, macchi, HAL in HS.125. Proučujejo tudi možnost, da bi to letalo opremili z motorjem z dodatnim zgorevanjem

(afterburner) in ga predelali v enosedežno. G-4 ima notranje rezervoarje za gorivo s kapaciteto 1720 litrov, na krilih pa nosi lahko še dva rezervoarja s skupaj 625 litri goriva.

Fizične značilnosti letala G-4. Dolžina trupa 11,86 m, razpon kril 9,88 m, višina 4,28 m, Površina kril, ki so enodelna in k osi pritrjena pod kotom 22 stopinj, je 19,5 m². Prazno letalo je težko 3250 kg, z opremo za trenažni polet 4760 kg, med bojnimi nalogami z 1350 kg orožij pa 6110 kg. Maksimalna teža letala med bojnim poletom je 6330 kg. Specifična koristna teža, to je koristna teža, deljena z maksimalno celotno startno težo letala, je 0,469, kar je enako kot pri letalu CASA C-101. G-4 lahko glede na svojo kategorijo velikosti, teže in trdnosti nosi zelo velik tovor.

Dvosedežno letalo je zgrajeno tako, da je zadnji sedej dvignjen glede na prvega za 250 mm, tako da imata instruktor ter učenec dober pogled naprej. Oba sedeža sta opremljena s kaptulnimi mehanizmi Martin-Baker Mk.8 ali Mk.10. Kabina je pod pritiskom in ima tudi visokotlačno napravo s plinskim kisikom.

Razmerje med potisno silo motorja in težo je pri tem letalu približno 0,284. Super galeb doseže na višini 6000 m hitrost okoli 910 km/h, kar je približno 0,8 macha. Največja hitrost vzpenjanja tega letala je blizu 30 m na sekundo. Letalo lahko v šestih minutah doseže višino 8.000 m, največja višina pa naj bi bila blizu 15.000 m.

Izredno pomemben je podatek, da potrebuje G-4 za vzlet le 600 m letališke steze, ob pristajanju s polno obremenitvijo in ob uporabi letala, ki ga nosi v repu, pa le 400 metrov. Na trup lahko pritrdijo top GŠ-23 L kal. 23 mm z dvema nabojnikoma in 200 naboji. Girokopsko stabilizirana vizirna naprava Ferranti D282 sodi med standardno opremo.

Odvod zraka s kompresorja pogonskega stroja služi za ustvarjanje pritiska v kabini, za klimatiziranje kabine, odledenitev čelne plošče kabine, za anti-g napravo in pritisk v rezervoarjih za gorivo.

Na štirih pritrilnih točkah na krilih lahko G-4 nosi orožja ali pa pomožne rezervoarje za gorivo. Na notranji točki lahko obesijo bremena do 350 kg, na zunanji pa do 250 kg.

Super galeb G-4 je vsekakor pomembna pridobitev našega letalstva. Zlasti je treba poudariti, da letalo ni drago in da ga je lahko vzdrževati. Na mednarodni letalski razstavi v Le Bourgetu je vzbudilo veliko zanimanja, preizkusni piloti pa so pokazali, da ima tudi odlične letalne lastnosti.

Rocking chair Novoles, Novolesov gugalnik, je postal pojem tovrstne kvalitete v Ameriki. Potem je v letu 1982 prišla kriza in na ameriški trg so začeli prodirati cenejši proizvajalci gugalnikov. V Novolesu so sprevideli, da bo potrebno poiskati nove programe. Hkrati so spoznali, da bo treba zaplavati v tok tehnoloških sprememb, kjer so začeli vladati računalniki, elektronsko krmiljeni stroji. Ta proces se je v lesni industriji začel pred dvema, tremi leti, ko je tudi lesna industrija v svetu spoznala, kar je avtomobilska in kemijska že poprej, da brez sodobne tehnologije ne bo šlo.

O tem, kako se v Novolesu vzpenjajo na tretji val tehnološke revolucije, smo se pogovarjali z inž. Mirkom Pečarjem, članom Novolesovega KPO, ki je odgovoren za razvoj. Pečar, ki je že 25 let zaposlen v Novolesu, kjer je opravljal naloge tehničnega direktorja, vodje investicij, namestnika generalnega direktorja, zagovarja stališče, da je Novoles zrel za novo kvaliteto, za to, da se dvigne nad poprečje, ki sicer vlada pri nas.

Pogovor Dolenjskega lista

NOVOLES GRE V TRETJO TEHNOLOŠKO REVOLUCIJO

Poleg obstoječega računalnika, ki je zdavnaj premajhen, ob nakupu pa smo komaj dobili dovoljenje, bomo postavili še nekaj računalnikov in več terminalov. Vsak podatek bomo zapisali samo enkrat. S tem bomo zmanjšali režije, hitreje bomo analizirali stanje, bolje spremljali pr-

oizvodnjo, hitreje sprejemali poslovne odločitve. Seveda se ljudje boje, ker ne vedo, kaj bo. Toda lahko rečem, da ne bo nihče prizadet, vsaj eksistenčno ne."

● **Slovenska lesna industrija je močno usmerjena v izvoz, kjer pa ni več moč prodreti s proizvodnjo na tone ali kilometre. Trg zahteva manjše serije. Kako boste vi tako velik sistem, kakršen je Novoles, pripravili na tako proizvodnjo?**

Pečar: „Res je, kdor se bo hitreje prilagodil, kdor bo hitreje prišel na trg s tako ponudbo, bo pobral smetano. Tudi z našim razvojem skušamo preseči tradicionalno proizvodnjo, dvigniti se hočemo nad poprečje. In smisel našega dela je ravno v tem, da smo spoznali, da brez kvalitativnih sprememb ne bo šlo. In spremembo bomo dosegli z majhnimi serijami. Za to pa potre-

bujemo novo tehnologijo. Krmiljeni stroji, ki jih upravlja navadna kasetna, na katero pa je posnet program, bodo lahko delali več različnih sestavnih delov v enem samem dnevu. Medtem ko smo doslej za nastavljanje stroja porabili nekaj ur ali kar cel delavnik, bomo to zdaj opravili v pol ure, v nekaj minutah. Lotili se bomo več izdelkov, porabili bomo manj časa, manj surovine, pa finančno bomo bolj uspešni. Vse skupaj, vzpostavljanje novega informacijskega sistema in nove proizvodnje pa bo trajalo nekaj časa."

● **Torej vas k novim tehnološkim prijemom sili tudi trg?**

Pečar: „Naš cilj je od vsega začetka kvaliteta. Ko smo prihajali z gugalniki na ameriški trg, so bile reklamacije precej številne. Kasneje so Rocking chair Novoles postali pojem na ameriškem tržišču. Tam smo prodali okoli 160 do 200 tisoč gugalnikov na leto, vsa Amerika pa jih je potrebovala okoli 800 tisoč. Potem so začeli na ameriški trg prodirati drugi. Tajski, Filipini, Singapur so imeli na voljo cenejšo delovno silo in surovino ter sodobnejše stroje. Kriza v letu 1982 je bila težka, komaj smo se obdržali na trgu. Toda hkrati smo začeli razmišljati o novih programih. Svet zdaj išče garniture. Poleg stola ljudje kupujejo še mize. Vsem tem spremembam se bomo prilagodili le s pomočjo nove tehnologije, uporabe računalnikov. Pri nas moramo doseči, da se bo čimveč ljudi naučilo uporabljati računalnike. Če bomo imeli 200 terminalov, bomo morali 200 ljudi usposobiti za delo z njimi."

● **Vi ste bili vseskozi izvozniki in k novim prijemom vas je med drugim prisilila tudi tuja konkurenca. Težje pa bo za druge, ki so doslej prodajali samo na domačem trgu.**

Pečar: „Zaradi velikih serij, ki jih domači trg ni mogel porzeti, nismo mogli prodajati samo doma. Torej je bil prodor na tuje trge nujen, čeprav nas je to po ekonomski strani teplo. Na domačem trgu so bile cene višje. Zdad pa postaja tudi izvoz akumulativen. Surovine so vse dražje, končni izdelki pa se ne dražijo. V Beogradu si dobil kmalu višjo ceno za surovino, za končni izdelek pa ne, ker je s tem naraščala inflacija. To si lahko opazil že v trgovini. Hlad se pa ne prodaja v trgovini. Torej cene na domačem trgu niso več

stimulativne. Izvoz ni več politična nuja ali stvar prisile, postaja ekonomsko zanimiv. Seveda bo za nas nekoliko lažje, ko smo že dali skozi visoko izvozno šolo na ameriškem trgu, ki je med najbolj zahtevnimi."

● **Uvoz opreme je zdaj začasno ustavljen. Kako boste modernizirali, kibernetizirali proizvodnjo ob teh ovirah?**

Pečar: „Tehnološko tako zaostajamo, da mi gredo lasje pokonci. Medtem ko so v svetu v preteklih letih naredili neslutene korake naprej, mi skorajda capljamo na mestu. In težav z uvozom opreme niti ne bi omenjal, saj koristimo kredite različnih institucij. Težje je z do kraja zbirokratiziranim sistemom pridobivanja dovoljenj. In vse to plačujemo v združenem delu. Zdi se mi, da je vse to nepotrebno. Zdad se ne odločajo direktorji za opremo, ampak jo naročamo v skladu s projekti. Sicer pa sploh ne gre za nakup sodobnih strojev, ker si jih pač želimo, ker bi se radi krasili z njimi, gre za večje ekonomske učinke. No, vendar bomo v kratkem dobili za 520 tisoč dolarjev sodobnih strojev iz Nemčije, Italije, ZDA. Letos bomo za nakupe porabili še poldrugi milijon dolarjev. Tudi z nakupom lakirnice bomo tako finalizirali proizvode, da bomo samo v eni tovarni podvojili izvozne učinke."

● **Če se povrnemo k razvoju, kako pa je z nabavo tuje literature? Ali imate ravno toliko težav kot znanstvene institucije?**

Pečar: „Z literaturo nimamo težav. Nekaj je dobimo brezplačno od firm, ki so zainteresirane za plasma svojih proizvodov, nekaj je kupimo na potovanjih."

● **Katere revije spremljate, kaj študirate?**

Pečar: „Intenzivno spremljam vse informacije, medtem ko je naloga inženirjev, da to študirajo. Jaz sam ne bi znal izpeljati nekega projekta do konca. Zato pa lahko na te študije, projekte dajem pripombe, jim dajem proizvodno, finančno dimenzijo. Idealno zasnovano, projekta je potrebno postaviti na realna tla."

● **In kako je pri nas s pretokom znanja? Ali imamo podatkov, dosedanjih dosežkov, znanja?**

Pečar: „Velika hiba Slovenije je, da nimamo programov, da ni pretoka znanja. Vse je odvisno od poznanstev, zvez. Jaz, ki sem skoraj vso delovno dobo v Novolesu in sem rasel z njim, on pa z mano, imam te zveze, lahko dobim podatke. Sicer čuvajo podatke kot poslovno tajnost. Nov informacijski sistem bo znotraj delovne organizacije tudi razrešil nekatere probleme. Prvi projekt za novi sistem že imamo pripravljen, tu in tam ga bo treba še dopolniti. Vse skupaj bo trajalo nekaj let, kako ga bomo postavljali, pa bo znano letos."

● **Omenili ste, da bo potrebno več pozornosti posvetiti tudi oblikovanju?**

Pečar: „Tako, kot ne moreš z dekretom postaviti razvoja, tudi ni moč reči, daj projektiraj spalnico. Za vse to je potreben čas. In tu ne gre samo za neko vizualno sledenje trendom. Mi moramo tudi marketing postaviti v strateške okvire. Moramo vedeti, predvideti, kaj bo čez tri, štiri leta. Seveda ima v takem marketingu pomembno vlogo tudi oblikovanje."

● **Za konec še običajno vprašanje: Ali imajo mladi pri vas resnično možnost za uveljavljanje?**

Pečar: „Za razvoj ni važno, da ima inženir, kdove kakšne izkušnje, bolj pomembne so druge kvalitete. Tudi na vodilnih mestih, recimo v tozdih ali v KPO pri nas, so mlajši ljudje. Sam sem med najstarejšimi v KPO in razvoju."

JOŽE SIMČIČ

Načini življenja

V HIŠI JE DO ZADNJEGA SVETILA PETROLEJKA

Pred 29 leti, ko se je Janez Cirnski s Cirknika zaposlil v Brežicah, je bila njegova štirinajst kilometrov oddaljena vasica še na koncu sveta. Cesto do nje so speljali komaj pred štirimi leti. Pitno vodo so krajani dobili pred dobrim desetletjem, električna luč pa jim je zasvetila že prej. Zadnji večji preobrat je v njihovo življenje prinesla voda, saj so prebivalci dotlej porabili ogromno časa in moči, da so v sušnih dneh oskrbeli z njo sebe in živino.

Odkar je Cirnski pred petimi leti podedoval lepo kmetijo od materinega bratrca, se je njegovo posestvo precej povečalo, zato večkrat razmišlja, da bi pustil službo in se posvetil kmetovanju. Pa se vsakič premisli, ker meni, da zemlja na kraških tleh premalo daje. Razen tega pa najmanj polovico, včasih tudi tri četrtine pridelka, požre divjad. To je gozdna pokrajina, kjer domujejo jeleni, zajci, jazbeci in divji prašiči.

„Če mi je lovska družina lani priznala pri pšenici 60 odst. škode,“ je dejal, „potem si lahko mislite, da smo bili prikrajšani še za več pridelka. Koruze samo zaradi divjadi nismo sadili petnajst let. Lani smo se po tolikšnem presledku prvič spet odločili zanjo.“ Povedal je še, da so se včasih laže ubranili divjadi, ker je bilo pri vsaki hiši več ljudi, ki so se potem izmenjevali na straži. Samo tako so si priborili večino pridelkov zase.

Kljub tovrstnim neveščostim se Cirnski ne bi nikoli odselil v dolino. Rad ima svoj gorjanski svet in to ljubizen do njega občutijo tudi njegovi otroci. Tri hčere ima.

Prav zaradi hčera se Janez Cirnski ni dal nikomur pregovoriti za prodajo zdaj že šesto leto prazne, nadvse prikupne, starinsko opremljene lesene Zofičeve hiše. Nanjo je tudi sicer navezan kot na svoj drugi dom. Njenim lastnikom, mrzlim stricem in tetam po materini strani, je redno pomagal delati, odkar je zapustil osnovnošolske klopi na Veliki Dolini.

O tej samosvoji in nenavadni družini bratov in sester ve marsikaj zanimivega. Zofičeva domačija so včasih imeli za bogatijo. Glas o njej se je širil daleč naokoli tudi zaradi njenih pridnih, izredno skrbnih, vendar nekoliko čudaških gospodarjev. Izhajali so iz številne družine devetih otrok. Dva sta že zgodaj umrla in po vojni jih je bilo samo še sedem, ki so po vrnitvi iz izgnanstva obnovili opuščena poslopja in začeli znova gospodariti po starem, že vpeljanem načinu. Samo eden si je poiskal življenjsko družico in se odselil v Bregansko selo. Vsi drugi so ostali samski in so do konca življenja živeli pod rojstno streho.

Cirnski ve povedati, da so si delo strogo delili.

Zemljo so obdelovali z voli, vendar le njive, v vinogradu so morali ponarediti vse ročno. Posestvo meri z vinogradom in gozdom vred 14 hektarov. Zofiči so redili po osem goved, če ni bilo suše. Največ dohodka so imeli od sadja, ki v teh bregih odlično uspeva. Ob dobrih letinah so ga prodali po tisoč kilogramov, vina pa po 30 hektov. Kmet gospodar je bil sprva najstarejši brat Mirko. Njegova je bila živina, za katero je vzorno skrbel. Drejče je bil tesar, Francečevljar, najmlajši, Tone, pa se je spoznal bolj na kmečka dela. Obvladal je vse, kar mora vedeti dober kmet. Ta je umrl za božič pred petimi leti, star 72 let. Devet let je bil sam, in ko je onemogel in zbolel, sta skrbela za njega Cirnska.

Med samskimi sestrami je bila najstarejša Reza. Ta je imela vprek svinje, Ančka je bila kuharica, Micka pa šnajderica. Pozimi so ženske veliko predle, saj so še pred vojno sejali na njivah lan in konopljo. Tkalca so imeli v Bregani.

Vse, kar je bilo lesenega, so Zofičevi napravili doma, od vil in grabelj za seno do številnih gospodarskih poslopij in ograje, skatero so lično omejili svojo domačijo. Hiša z gankom, v kateri so stanovali, je kot iz pravljice. V tridesetih letih pred vojno so jo obnovili in kmalu po tistem so postavili tudi lep kozolec toplar, ki še danes služi svojemu namenu. Slamnato streho na hiši so tedaj zamenjali z opeko, na drugih poslopijih pa je slamnata kritina ostala vse do danes.

Stanovanjsko hišo je včasih obdajalo kar dvajset gospodarskih poslopij: hlev za govejo živino, svinjak, svinjska kuhinja, drvarnica, kozolec, čebeljak, parna, skedenj, listnica. Nekaj jih je zob časa tako načel, da so se sesula, nekaj jih še stoji kot priča nekdanje urejenosti in blaginje. Dedič Janez se spominja, da so kljub

bogastvu za tiste čase živeli skromno in se skromno oblačili. Kupovali so malo. Kar so le znali in mogli, so napravili doma. Družabnosti niso posebej gojili, bili so precejšnji samotarji. Z ljudmi so se srečevali največ na poti k maši, domov jih niso vabili. Živeli so čisto svoje življenje. Že zato, ker ni bil nihče poročen, so imeli z družinami z otroki le malo skupnega.

Kolikor je Janez lahko ujel iz pogovorov, so bili pri Zofičevih najprej starši tisti, ki so sinove in hčere odvrčali od poroke, pozneje pa se mladi sami niso več ogrevali zanjo. Gospodarstvo so imeli tako utečeno, da bi se vsaki spremembi težko privadili.

V hiši jim je do zadnjega svetila petrolejka. Ža elektriko se niso navduševali. Bali so se požara, ki bi ga lahko zanetila električna iskra, bali so se strele, malo pa je pripomogla k temu sestra Ančka, ki je vedno kuhala le za domače in se je bala, da električarji z njeno hrano ne bodo zadovoljni.

Življenje na tej gorjanski kmetiji kljub blaginji ni bilo lahko. Po vodo so morali uro daleč. Za svinje in živino so jo imeli v mlakah, za vse drugo so jo morali nanositi domov, ženske v škafih na glavi, moški v Brentah. Kadar je suša izpraznila mlake, so pozimi in poleti vodili živino napajati v Savo, to je pol ure hoda v dolino in skoraj uro nazaj navkreber. Ženske so hodile prat na potok all na Savo. Težka korita so nosile na glavah, le kadar so imeli moški čas, so zapregli in jim perilo z živino zapeljali v dolino. Ženske so se v teh krajih precej nagarale, naj so bile revne ali bogate. Današnjemu rodu je lažje, zato se najstarejša hčerka Cirnskih ne boji dela na kmetiji. Na njeno željo so letos zgradili nov hlev, v katerem bodo lahko redili več živine kot doslej.

JOŽICA TEPPEY

Starožitnosti

PREDGRAD IN PREDGRAJCI

Prijazna zahvala predgrajskih vaščanov za opravljeno raziskovanje v Predgradu, ki je bila objavljena v Jani, me je spodbudila, da se jim še jaz „voščim“, kot bi rekli starejši Predgrajci, z naslednjim sestavkom o delu „Predgrad in Predgrajci.“

V narodopisni monografiji o Predgradu in Predgrajcih, ki šteje v rokopisu 800 strani, 50 fotografij, 6 tlorisov in ducat notnih in plesnih zapisov, je obdelano nekdanje in današnje življenje in kultura Predgrada in Predgrajcev.

V sklopu 22 vasi, kolikor jih šteje Poljanska dolina ob Kolpi, kaže Predgrad veliko skupnih potez z drugimi poljanskimi naselji. Nastanek šele v zgodnjem novem veku prvokrat izpricanege naselja Predgrad pa je, kot povedo starejša in mlajša poimenovanja zanj (Vor dem Haus, Ante arcem, Vorn(ge)schloss, Per gradi), v tesni zvezi s srednjeveškim gradom Poljane. V njem je bil sedež tedanjega poljanskega zemljiškega gospodarstva. Narasčanje prebivalstva v sredini 16. stoletja pa je povezano z uradno dovoljenim priseljevanjem Uskokov, ki so po letu 1530 na-

selili zaradi Turkov opustele vasi v Poljanski dolini. Navzočnost priseljencev tudi še danes razkrivajo nekatere pesmi, plesi, izrazoslovje in rodbinski priimki uskoškega izvora.

Prvotni gospodarski temelji in z njimi povezan družbeni in naselitveni sestav poljanskemu gospostvu podložnega Predgrada so bili v zgodnjem novem veku verjetno še dokaj ugodni. Kažejo se na razmeroma velikem ozemlju le z desetimi celimi zakupnimi hubami (kmetijami), ki jih je leta 1576 uživalo sicer že 20 podložnih, vendar ne s prehudimi dajatvami obremenjenih kmetov. Med njimi so npr. Cristan Osterman in Juri Welk pa Gustin Wuchitsch in Gregor Stereks prav tako kot drugi podložniki odrajtovali letno gospostvu po pet veder vina, nadalje po eno vedro pšenice, dve vedri prosa in tri vedra ovs, po tri kokoši, eno povieso lanu, en tovor sena in eno vozno tlako.

Proces drobljenja kmetij, ki se je povečal v drugi polovici 18. stoletja in se je občutneje nadaljeval še v 20. stoletje, je rojeval tudi v Predgradu sloj številnih manjših kmetov, bajtarjev in osebenjkov. V skladu s povedanim pa so se večale tudi družbene razlike med vaščani, to je večjimi in manjšimi kmeti in vaškim proletariatom. Zakaj v okolju, kjer ni bilo druge možnosti zaposlitve za tiste, ki zaradi raznih vzrokov niso odhajali zdoma, je bila gmotna in z njo povezana družbena odvisnost kmečkega proletariata od kmečkih delodajalcev edini način preživetja. Maloštevilnim družinam večjih kmetov je poljedelsko z zvinorejo združeno gospodarstvo, razen v izjemno slabih letinah, zagotavljalo vsaj poglavitno hrano in še pod konec 19. stoletja tudi obleko. Družine bajtarjev in osebenjkov, ki so se preživljale z dninami po kmetijah, pa so največkrat zivele na robu življenjskega obstoja.

Zato se je vsaj že v drugi polovici 18. stoletja, ko imamo prva zanesljiva pričevanja, vsaj del prebivalcev dodatno ukvarjal tudi z menjalnim trgovanjem, peščica pa s krošnjarstvom.

Po sredini 19. stoletja pa je prav tako življenjska nuja privedla sprva le moške s kmetij in bajt, da so si začeli iskati delo v Ameriki. Občasno ali stalno zaposlovanje in z njim povezano stalno izseljevanje v Ameriko se je močno povečalo proti koncu 19. stoletja in zlasti po požaru leta 1903. Izseljevanje v Ameriko je med svetovnimi vojnama skoraj zamrlo in prenehalo po osvoboditvi zavoljo povečanih možnosti zaposlitve. Prav navedene možnosti pa so skupaj s povojnim omalovaževanjem in zapostavljanjem kmečkega dela in poklica povzročile nov val odseljevanja s Predgrada, tako kot z ostalih poljanskih vasi.

Na podlagi vpisov v matičnih družinskih popisih in deloma ustnega izročila je sestavljena naslednja tabela, ki kaže koliko Predgrajcev in Predgrajk se je mudilo v posameznih obdobjih v ZDA, Kanadi, Argentini in Braziliji:

spol in stan	po sredini 19. stol. in do 1. sv. voj.	med svet. voj.	po 2. svet. vojni	skupaj
moški	81	35	5	121
ženske	43	12	4	59
Skupaj	124	47	9	180
(od navedenega števila)				
samski moški in ženske	89	27	5	121
zakonci	18	8	2	28
poročeni gospodarji	15	12	1	28
poročene gospodinje	2	—	1	3
Skupaj	124	47	9	180

Posledice preteklega in današnjega odseljevanja, če jih ocenjujemo s stališča gospodarstva in gibanja prebivalstva, so v primerjavi s preteklostjo močno različne. Odseljevanje, kakršnega beležimo nekako od sredine 19. in do sredine 20. stoletja, ko so se odseljevali takorekoč samo ovedčni, ne pa vsi otroci s kmetij, ni presežalo kritične meje. V šestdesetih letih, ko se je odseljevanje povečalo do te mere, da odhajajo vsi otroci zdoma in ostajajo na domačijah samo starši, pa je ogrožen gospodarski in populacijski obstoj naselja.

Naslednja tabela nazorneje kot posplošeni podatki kaže gibanje, tj. narasčanje in upadanje prebivalstva v Predgradu. Sestavljena je bila na podlagi uradnih in drugih popisov.

Leto	Število prebivalstva	Leto	Število prebivalstva
1576	105	1931	361
1748	170	1941	372
1830	749	1948	302
1838	744	1953	292
1857	739	1961	269
1874	494	1971	202
1884	480	1974	189
1900	428	1981	154
1919	352	1983	133

Obe tovarni v sosédnjem Starem Trgu, podružnica Kometa iz Metlike, ki zaposluje žensko delovno silo in Uniorja iz Zreč za moške (dograjena je bila letos), pa vendarle dajata upanje, da se v bodoče navedene razmere ne bodo več poslabševale.

DR. MARIJA MAKAROVIC

P. s.

Na tem mestu naj poudarim, da sem delo o Predgradu in Predgrajcih lahko napisala le ob vsestranski pomoči večine vaščanov, ki so mi v času raziskovanja z razumevanjem in potrpežljivo odgovarjali na številna vprašanja. Med njimi ima največje zasluge, da sem se sploh lotila dela o Predgradu, zdaj že upokojena babica Meta Štaudoharjeva, ki je med drugim skrbno izpolnjevala vprašalnice in sprti pismeno odgovarjala na številna vprašanja, ki so se zastavljala med pisanjem. Skupaj z drugimi vaščani pa so mi s številnimi podatki pomagali tudi Marija Rade — Paličeva, Ivan Sterk — Šmalcev in zdaj že pokojna Minca Barčeva iz Smukova ter Jože Weber. Marija Verderber — Releva pa je na mojo prošnjo skrbno vodila dnevnik dela na kmetiji. Vsem prisrčna hvala!

Novembra so se slovenski arheologi srečali v Kočevju. Srečanje je bilo posvečeno arheološkemu delu na Kočevskem, ki se je šele v zadnjih desetih letih pričelo otresati oznake „bela lisa na arheološkem zemljevidu Slovenije“. Prvega dne so arheologi poslušali predvsem predavanja o najdbah na Kočevskem, drugi dan pa so sedli na avtobus in obiskali glavna prazgodovinska najdišča na Kočevskem.

Prazgodovina je obdobje v razvoju človeške družbe, iz katerega ni pisanih virov. Kako so živeli in delali praljudje, sklepamo na osnovi najdb človeških in živalskih kosti, orodij, orožij in drugega. Prazgodovina se konča na različnih območjih sveta različno. Pri Sumerjih na primer že okoli 3.000 let pred našim štetjem, ko so kot prvi iznašli pisavo, pri nas pa s prihodom Rimljanov v prvem stoletju pred našim štetjem, saj je iz tega obdobja najden prvi pisani (rimski) dokument, ki govori o naših krajih oziroma ljudeh.

ZELJNE — STARA IN MLAJŠA KAMENA DOBA

Prva postaja arheologov so bile Željne in Ciganska jama, kjer je v letih 1971 do 1977 vodil uspešna izkopavanja strokovnjak za staro kameno dobo (paleolitik) prof. dr. inž. Mitja Brodar. Našel je okoli 1400 raznih predmetov, večinoma iz kamna. Med njimi je bilo 250 orodij, od tega preko 100 majhnih kamnitih nožičkov s topim hrbtom in še razna praskala, vbodala, rezila in drugo, medtem ko je našel štiri šila iz kosti.

Naletel je tudi na več kosti živali in sicer alpskih svizcev, (severnih) jelenov, srn pa tudi oglje smreke, bora in leske.

Iz teh najdb se da povsem zanesljivo sklepati, da je bil prebivalec Ciganske jame lovec, ki je prihajal sem občasno (stalno prebivališče je imel drugje na prostem) in da so najstarejše najdbe stare okoli 20.000 let. Takrat je naše kraje zajel še zadnji najhujši mrzli val ledene dobe. Večni sneg in led sta bila pri nas še na Gorenjskem. V naših krajih — tudi v Željnah in okolici — so živeli severni jeleni, mamuti, alpski svizci in druge živali, ki dobro prenašajo mraz. Izumrl pa je prav takrat jamski medved in njegovih ostankov tudi v Željnah niso našli.

Stara kamena doba (paleolitik) se je začela pred približno milijonom let in se pri nas končala okoli 8.000 let pred našim štetjem. Ta doba se približno ujema z ledeno dobo in iz njenega začetka so tudi privesleli oz. najdbe človeka, ki so jih odkrili najprej v Afriki; nato pa tudi v Evropi. Najstarejše najdbe na območju Slovenije segajo v obdobje 150.000 let pred našim štetjem (Betelov spodmol pri Postojni).

Značilnosti stare kamene dobe so orodja oz. orožja predvsem iz kamna, ki so ga takratni ljudje obdelovali samo s tolčenjem, in kosti. V začetku so bila orodja oblikovana iz jeder in širokih odbitkov. Ko pa je neandertalca zamenjal homo sapiens (nekako 50.000 do 30.000 let pred našim štetjem) pa je ta uvedel novo tehniko, ki je omogočala odbijanje ozkih odbitkov. Ta kultura (imenujemo jo Gravetien) se je obdržala vse do konca ledene dobe oz. stare kamene dobe in je značilna tudi za najdbe iz Ciganske jame.

Za to obdobje so drugod po svetu značilni tudi umetniški izdelki (v kosti vrezane živalske in druge podobe, razni okraski, slikarije). V Sloveniji teh umetnin praljudi ni ali pa jih še nismo odkrili. Neki zelo stvaren opis, vreden zaupanja — kot meni arheolog Mitja Brodar — sicer pravi, da je neki inženir kočevskega rudnika že ob njegovi ustanovitvi iskal premostenje zanj tudi v dolini Kolpe in tam našel na podzemsko jamo, kjer je bil na steni naslikan mamut. Žal pa ni zapisano niti, kje je ta jama, niti to, kako se imenuje. Arheolog Mitja Brodar si je v zadnjih dveh desetletjih ogledal mnogo jam na tem območju, a alikarij ni našel v nobeni.

Od kod so prihajali takratni lovci do Ciganske jame, še ni zanesljivo ugotovljeno. Razmeroma gotovo je, da s severa zaradi večnega snega in ledu niso mogli priti in tudi v zahoda ne, saj so jim prehod ovirale Alpe. Še najbolj verjetno je, da so prišli z juga. Jadransko morje je takrat segalo z juga le do današnjega Šibenika, bolj severno pa je bilo kopno. Šele med leti 10.000 do 4.500 pred našim štetjem je zaradi taljenja snega (konec ledene dobe) in ledu začela morska gladina postopoma narasčati, dokler ni Jadransko morje dobilo današnjega obsega.

V okolici Ciganske jame in po obrobju Kočevske kotline je napravil arheolog Brodar še okoli 30 sond, se pravi poizkusnih izkopov, pa ni nikjer našel na ostanke ljudi iz stare kamene dobe. Tudi poizkusi v dolini Kolpe niso bili uspešni. Večna uganka pa bo, ali niso praljudje živeli tudi v ostalih treh Ciganskih jamah, ki so bile čisto blizu sedanje. Te so bile za bivanje celo bolj primerne in so v njih bivali Romi skozi vse leto, medtem ko so v sedanji le v toplem delu leta. Žal pa so bile pred desetletji, ko so tu odprli kamnolom, prav te tri Ciganske jame uničene, nkrat pa so bile uničene tudi vse morebitne sledi o njihovih praprebivalcih.

ZELJNE — MLAJŠA KAMENA DOBA

Ko po koncu ledene dobe in krajšega prehodnega obdobja (mezolitika) začne ljudje kamen tudi brusiti, se začne mlajša kamena doba (neolitik). Arheolog Brodar je tu našel razne druge predmete, ki ne sodijo v obdobje stare kamene dobe. Med njimi naj omenimo le kamnito sekirico in keramiko, ki sodi v obdobje mlajše kamene dobe, pa tudi ornamentirano keramiko, i je še mlajša.

Z AVTOBUSOM V PRAZGODOVINO IN NAZAJ

Arheologi so si ogledali kraj ob vhodu v jamo, kjer je arheolog Mitja Brodar izkopaval in našel vse predmete, ki smo jih omenili. Odšli pa so tudi v notranost jame in po enem izmed vdorov spet na plano. Vmes je ta ali oni s čevljem samo malo pobrskal po mešanici vlažne zemlje in kamenja, pa je že imel v roki manjši delček (fragment) keramike. Vsi so se strinjali, da bi tu še kazalo iskati in kopati.

SPAHA — BAKRENA DOBA

Naslednja postaja arheologov je bila Spaha, kjer od leta 1979 izkopava kustos kočevskega

Pokrajinskega muzeja, Greta Hirschbäck-Merhar, prazgodovinsko naselje izpred leta 1.800 pred našim štetjem. Pravzaprav izginjanje naselij na tem delu današnje kočevske občine ni posebnost prazgodovine, ampak vse zgodovine.

Avtobus je ustavil v vasi Videm (ob cesti Kočevje-Brezovica-Crnometlj), ker naprej pač ni mogel. V Vidmu stojita le še zgradbi nekdanje kmetije in cerkva s pokopališčem. Kraj je osamljen, prazen, čeprav je bilo še pred nekaj desetletji tu živahno življenje.

Arheologi so se napolili peš najprej do razvalin vasi Prerigelj, ki je izginila v zadnji vojni, pred 40

leti. Danes so tu le še ruševine, ki jih hitro preraščata mah in grmovje. Tu nekje pa je moralo biti naselje že prej, saj se vas Prerigelj navaja kot najdišče sulične osti, stare približno 2.600 let.

Po krajšem počitku med razvalinami Preriglja smo krenili strmo v rib na Spaho, kjer je kustodinja odkrila prazgodovinsko naselje, ki sodi v čas bakrene dobe (eneolitik). Med izkopavanji, ki so zaradi skromnega denarja trajala le po nekaj tednov na leto, so doslej odkrili ostanke petih stavb, ostanke zidov oz. obzidja, (hišni) oklep, veliko kamnitega orodja (žrmlje, brusi, sekire, glinaste uteži) in keramike. Arheologe čaka tu še veliko dela, saj domnevajo, da je bil doslej odkopan le manjši del naselbine, ki je tustala pred približno 3.800 leti. Kustodinja pravi, da bo tu izkopavala še najmanj dve leti in sicer na zgornjem delu hriba.

Omenili smo že, da so nekdanja izginjala na tem območju naselja in da izginjajo tudi danes. Že sedanja izkopavanja so pokazala, da je na ruševinah pranaselbine izpred 3.800 let zrastle 3.500 let pozneje, ob koncu 15. ali v začetku 16. stoletja, ko so na Kočevsko začeli vpadati Turki, še ena naselbina. Tu je bil tudi obrambni stolp za stražo proti Turkom. Zgodovinski viri navajajo, da s ona Spahi kurili kres, če so v deželo vdrl Turki.

DEBELI VRH — BRONASTA DOBA

Pravzaprav naša naslednja postajana ni Debeli vrh nad Predgradom oz. Starim trgom, kjer so delavci ob gradnji gozdne ceste leta 1977 našli več bronastih predmetov. Tam tako in tako ne bi videli nič posebnega.

Kustodinja Greta Hirschbäck-Merhar pa nam je najdbo kljub temu predstavila. Takrat, leta 1977 in med nadaljnjim raziskovanjem so našli na tem območju kar 147 različnih, večinoma bronastih predmetov iz 13. stoletja pred našim štetjem, starih preko 3.000 let. Med najdenimi predmeti je veliko sekir in srpov, pa deli mečev, bodal, deli okrasne plošče, kovinske ovratnice (torquesa), deli jantarne ogrlice in bronaste ogrlice, dve zapestnici itd.

Predmeti so iz pozne bronaste dobe oziroma kulture žarnih grobišč. V obdobju od 1250. do 725. pred našim štetjem sta bila po domnevah znanstvenikov dva večja nemira oziroma selitvi ljudstev. Ob takih selitvah so ljudje zakopali (deponirali) predmete, ki jih niso mogli nositi s sabo. Seveda so se kasneje nameravali vrniti ponje. Tako shranjene predmete iz tistih časov, po katere se njihovi lastniki niso vrnili, so zdaj našli po dobrih 3.000 letih na pobočju Debelega vrha. Takih najdb je bilo na območju sedanje severne Hrvaške oz. severne Jugoslavije že več, ena najbogatejših na Slovenskem pa je prav z Debelega vrha. Te najdbe potrjujejo domnevo, da je takrat vpadlo novo ljudstvo z roba Panonske nižine na naše sedanje območje.

Za to obdobje so značilne plamenoliste sulične osti, jezicastoročajni meči, množica srpov, dvorezne britve, dleta, velike okrasne plošče s „trnom“ na sredini, sponke (fibule) v obliki violinskega loka, igle itd., torej predmeti, ki so bili najdeni na pobočju Debelega vrha.

Zanimivo pa je, da se je do današnjih dni v Poljanski dolini (pod Debelim vrhom) ohranila zgodba o zakopanem „hajduškem zakladu“. Verjetno gre za pripoved o bronastem „zakladu“, ki se je skozi tisočletja preoblikovala oziroma prilagajala tistemu, kar so ljudje doživljali, razumeli in tudi najlažje verjeli. Pravijo tudi, da se je sem dolgo vračal neki naš izseljenec iz Amerike in iskal „hajduški zaklad“.

KOSTEL — BRONASTA DOBA

Zadnja avtobusna postaja na poti slovenskih arheologov skozi prazgodovino Kočevske je bil Kostel ob Kolpi. Tudi tu je v letih 1982 in 1983 vodila izkopavanja Greta Hirschbäck-Merhar, ki pravi, da sodijo najdbe tako v pozno bronasto dobo (1.400 do 1.100 pred našim štetjem), kot tudi v čas kulture žarnih grobišč (1.100 do 800 pred našim štetjem), kajti najdena keramika kaže značilnosti obeh. Med najdbami je omenila tudi kamnito orodje (žrmlje), hišni ilovnat premaz, skromne bronaste predmete in bronasto žlindro.

Izkopavanja so pokazala, da je bila na naravnih skalnatih terasah, ki so danes porasle s travo in grmovjem, v bronasti dobi naselbina. Izkopavanja tu so se šele dobro začela. Potrebno bo široko odpiranje zemljišča in tudi več denarja, ki pa ga prav za take namene vedno primanjkuje. Načrtujejo, da bodo do leta 1990 opravili izkopavanja le na eni terasi. Seveda so arheologi tudi tu, ko so si ogledovali najdišče, kar mimogrede odkrili kakšen košček keramike.

SPET V SODOBNOSTI

Tako rekoč v enem dnevu smo se z avtobusom popeljali skozi staro kameno dobo v mlajšo kameno, bakreno in bronasto dobo. Še zadnjič smo vstopili v avtobus in krenili v sedanost, v atomsko in vesoljsko dobo, v dobo računalnikov in raket. Preskocili smo železno dobo, Rimljane v naših krajih, naselivce Južnih Slovanov na sedanjem ozemlju (v letih 500 do 600 našega štetja), Turke, odkritje Amerike (1492) itd.

Na sto tisoče let je bilo potrebnih, da je prešel človek s kamnitega orodja in orožja na bronasto. Le 3.000 let pa je bilo potrebno, da je prešel z bronastega na atomsko orožje. Kakšna bo naša bodočnost?

JOŽE PRIMC

OBRAZI

OD BEKOVJA DO UPORABNE UMETNINE

Dolenjsko podeželje se je v zadnjih letih precej spremenilo. Tudi v vaseh, skritih za griči in odmaknjenih od večjih prometnih poti, so zrasle nove stanovanjske hiše in mogočna gospodarska poslopja, ki pričajo, da se je tudi dolenjski kmet odločil za sodobno kmetijstvo in za čim večje pridelovanje hrane. Sicer je bilo vedno tako, le da njegov neizmerni trud na skopi zemlji ni dajal tistega, kar bi mu po vloženem delu sodilo. Pa tudi razmere mu niso bile naklonjene. Biti kmet je bilo skoraj poniževalno in kmečki fantje so komaj čakali, da se jim je ponudila prilika in so se zaposlili v industriji ter tako dobili veliko bolj ugleden naziv delavca. Spremembe na podeželju, ki bi jih z gospodarskega gledišča lahko ocenili kot pozitivne, pa prinašajo s sabo tudi neizogibno smrt stari kmečki arhitekturi in drobnih uporabnih umetnosti, ki je vsem, ki so jo poznali, razveseljevala oko in dušo. Tako izginjajo mogočni kozolci, lični leseni podi, slamnate strehe in leseni pripomočki za kmečko delo.

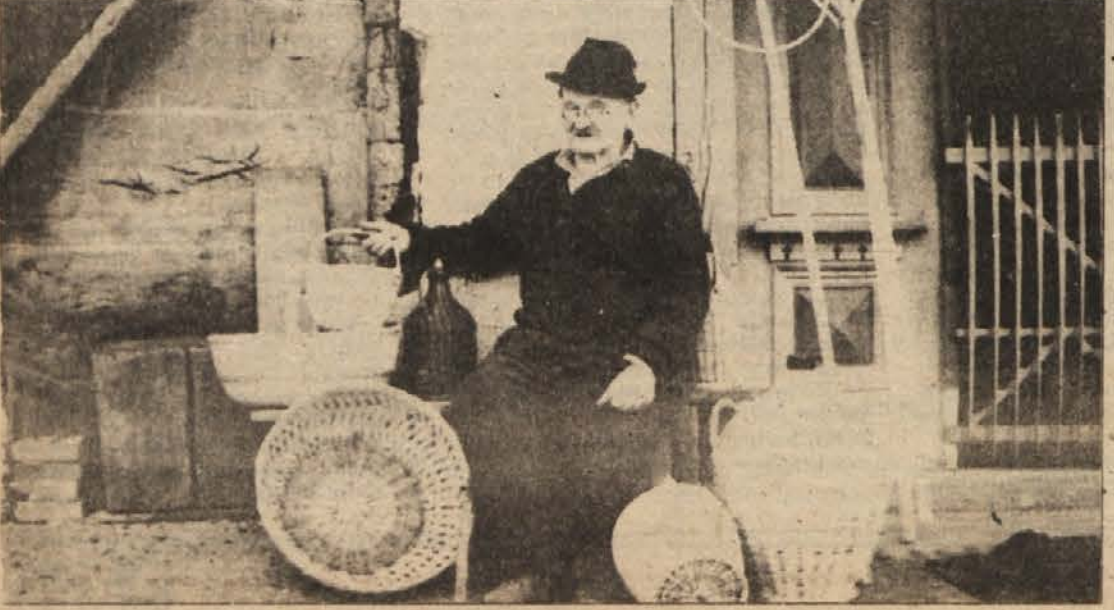
V na pol leseni kmečki hiši na klancu nad Dobruško vasjo pa še živi človek, ki je pomagal oblikovati tisto staro dolenjsko podeželje. To je sedemdesetletni Alojz Kočevar. Osem otrok se je rodilo v njegovi družini, tistih nekaj hektarov skope zemlje ob domačiji pa ni bilo dovolj za vse, zato so bili primorani poiskati za služek tudi drugje. Takrat je bilo v navadi, da so kmetje, ki niso imeli dovolj zemlje za preživetje, opravičali tudi druga dela, za kar je bil kdo pač bolj nadarjen ali je imel priliko. Tako so bili nekateri sezonski tesarji, krovci, gradbeniki, lončarji ali krošnjarji. Ker je bila v družini in v sosesčini že tradicija, da so fantje obnavljali in na

novu postavljali slamnate strehe, se je tudi Alojz kaj kmalu lotil tega posla in spremljal očeta in brata po strehah vse od Krškega pa do Novega mesta. Tudi on je postal z leti „majster“. „Poleti je bilo na strehi vroče kot v peklju,“ se spominja Alojz. „Karteklo je od nas, ko smo razgrinjali škopnike po letah in jih privezovali. V nekaj dneh je bila streha gotova in nočena ni precurela. Take slamnate strehe so držale tudi po petdeset let. Še sedaj jih je več takih, ki sem jih v mladosti naredil, in boljše so od sedanje opečne strehe.“ Seveda pa imajo tudi slamnate strehe svoje slabosti. Rade se vnamejo, pa tudi sedanji način pridelovanja žit ni več primeren za pridobivanje kvalitetne slame, ki je potrebna za pokrivanje. Nekdanje dolge sorte pšenice so poželi nizko, slamo pa potem prečesali, zravnali in obrezali na enako dolžino. Najboljša slama za strehe je bila iz sušnih let, ko je bila debela in trda.

Pozimi za krovce ni bilo dela. V dolgih zimskih večerih pa jim tudi ni bilo dolgčas. Alojz si je omislil dobro terapijo. Naučil se je plesti košare, koše, jerbare, potne torbe, steklenice ter izdelovati grablje in drugo orodje. Svoje pleštarske veščine je še izpopolnil leta 1926 v Radovljici pri nekem Čehu, ki je imel tam veliko delavnico. Pri njem je zdržal šest mesecev, potem pa je videl, da zna za svoje potrebe dovolj in jo je mahnil domov, kjer je nadaljeval s svojo kmečko domačo obrtjo. Poleti sem se plazil po strehah, kar kakih petinštirideset let, pozimi pa sem onegavil tu in tam po hišah v okolici in izdeloval vse, kar je pletenega gospodarstvo potrebovalo. Gospodar je sam pripravil vse, kar sem potreboval: bekovje za pletenje košar in steklenic, drenov les za zobe od grabelj in orehovega za grabljišče. Pravijo, da ga ni daleč naokoli, ki bi znal izdelovati grablje tako kot jaz. Izdelal pa sem tudi mnogo pletenih kovčkov, saj tedaj ljudje niso imeli denarja, da bi si privoščili kupljene. Tako so moji pleteni kovčki iz domače vrbe potovali v Kanado, Ameriko, Avstralijo, povsod, kamor so se nekoč izseljevali naši rojaki. Hkrati, ko jim je služil za prenašanje prtljage, jim je v tujini ostal tudi drag spomin na domači kraj.“

Alojz še dandanes ni povsem opustil pletenja. Roke so sicer že ostarele, vendar so dovolj spretno, da iz šibja zvijejo pravo umetnino. Vendar mu je sedaj izdelovanje samo še v veselje in za kratek čas, ne pa več življenjska nuja. Kmetijo obdelujeta žena Ana in sin Janez, ki je edini od osmih otrok ostal doma. Alojz pa v vinogradu kletari in ob prostem času kaj spleta. Tudi sina Janeza je že marsikaj naučil, vendar mora ta v glavnem skrbeti za surovine, ki dandanes niso več tako lahko dostopne. Z rigolanjem vinogradov so kmetje spodorali tudi beke, ki jih sedaj za vezavo trt ne rabijo več. Tako je šibje postalo prava dragocenost, pa tudi dreva za grablje je vse manj. Lični pleteni izdelki izpod rok Alojza Kočevarja iz Dobruške vasi postajajo tako vse bolj redki, in ko bodo njegove roke obnemogle, bo preostanek dolenjske kmečke kulture še revnejši.

TONE JAKŠE

VSAKDANJI KRUH NA TISOČ NAČINOV

TRIJE KOVAŠKI RODOVI

Včasih je imela kovača skoraj vsaka vas. Danes za ta poklic ni zanimanja. Tu in tam se še kdo ukvarja z njim priložnostno, da ob kmetovanju zasluži še kak dinar. Samo s kovaštvom pa si le redki služijo kruh. Podgorškovi v Pišecah že sodijo mednje, ker je v hiši to tradicija. Kovaštvu se posveča tretji rod. Tudi moški potomec iz četrtega rodu je zrasel na kovačiji in se veliko naučil, vendar se je raje zaposlil v tovarni.

Obrt ima 55-letni mojster Milan Podgoršek. V delavnici mu vsak dan dela družbo ata Alojz, kateremu le še dobri dve leti manjkata do devetih križev. Ta je v petek po novem letu naredil past za podgane. Tudi ključavnice za hram se še loti, vendar mu zdaj vzame vsaka precej več časa kot nekdanj. Po štiri dni in pol porabi za eno. Po ključavnicah slovi daleč naokoli. Prvo je naredil, ko je dopolnil trinajstlet. Takrat mu je v Zagrebu živeči rojak ponudil, da ga vzame k sebi, ker je tako sposobnega fanta škoda za Pišce. Tudi Lojza je mikalo, da bi se izučil za kak drug poklic, vendar doma niso bili zato in tako je nasledil očeta na kovačiji. Dela mu ni nikoli zmanjkalo. Koval je konje, voľe, osle in popravil lonce, da se je prikupil ženskemu svetu. Vse življenje je popravljatudi ure. Lotil se je prav vsake, od žepne do ročne in tiste v cerkvenem zvoniku. Učil se je na starih, ki niso bile več za rabo. Za dve ali tri pravi, da jih je uničil, vendar ni naredil škode, saj tako ni nihče več pričakoval od njih kake koristi.

S kovaštvom je zaslužil ravno toliko, da je preživel sebe in družino. Delal je od svita do svita, po petnajst ur na dan. Enako dolg delavnik so imeli tudi pomočniki. V vinogradu Lojza niso nikoli videli, čeprav se trsje drži hiše. Ni utegnil, pravi, zato je skrb za vinograd prevzela žena, on pa se je posvetil kletarjenju. To je obvladoval, zato so od nekdanj imeli pri hiši dobro vino. Včasih so k Lojzu redno vodili kovat po 25 parov volov. Večino dela so opravili z njimi, zato so se zbosili že po dveh mesecih. Danes jih podkujejo le dvakrat na leto. Enako tudi konje, ker sorazmerno malo vozijo z njimi.

Milan se je tega opravila naučil pri očetu, vendar je 1958 naredil tudi podkovsko šolo v Ljubljani in opravil vse izpite za mojstra, da je lahko prevzel obrt. V začetku šestdesetih let pa so celo vaške obrtnike davki takopritiskali, da je Milan za štiri leta pustil obrt in se zaposlil v globoškem rudniku. Potem je začel znova. Davčni vijak je po tistem popustil, tako da se je dalo živeti.

Pri Podgorškovih je bilo do zdaj pet kovačev. Očetovega poklica sta se izučila dva sina, Milan in Slavko. Tako zdaj živijo še trije, le da je šel Slavko po svetu in si služi kruh z drugim delom v mariborski tovarni avtomobilov.

Stari mojster se zelo rad spominja svojih dunajskih časov. Obvladanju kovaških veščin

se ima zahvaliti, da ga v prvi svetovni vojni niso poslali na fronto, ampak na delo. Čas od 1915 do 1918 je prebil v tovarni lokomotiv v Ternitzu pri Dunajskem Novem mestu. Sodelavcem je mimogrede popravil kako uro. Za to so kmalu zvedeli predpostavljeno. Mojster ga je nekoč vprašal, če res uravna vsako uro, pa mu je pritrdil in ta mu je nato prinesel svojo Doxo. Lojze jo je spet spravil v tek in jo dal mojstru za osem dni na poskušnjo. Ta ga potem ni mogel prehaliti, saj je tekla brezhibno. Postranska dejavnost in pa vesela narava sta Lojzetu omogočili, da je v treh letih 19-krat obiskal svoje rodne Pišce. Napot je navadno odšel kar s harmoniko, da si je krajšal čas. Svojim sodelavcem je ob vrnitvi vsakič prinesel tudi nekaj živeža, saj takrat mnogi niso imeli kaj jesti. Nekoč je prinesel na Dunaj kar 450 jajc. Vsako posebej je lepo zavil in nato vse skupaj zložil v svojo diatonično harmoniko. Na vlaku mu je sprevednik dejal, naj kaj zaigra, pa mu je odvrnil, da ne more, ker ima v harmoniki jajca. Seveda mu ta ni verjel in Podgoršku ni kazalo drugega, kot da je harmoniko odprl in pokazal dragoceno vsebino.

Na harmoniko je zelo rad igral, pa ne samo on, ampak tudi obe hčerki in sinova, zato je bilo pri njih vedno veselo. Mojster Lojze je trdnega zdravja in od mladih let še ni bil pri zdravniku. Svojo obrt je imel sprva v Pišecah, v obokani kleti brez dimnika. Takrat se je slabo počutil in je šel po nasvet k zdravniku v Brežice. Pokojni dr. Cholewa mu je samo v grlo pogledal in je takoj vedel, da je za vse težave kriv dim. Vprašal ga je, kakšen poklic opravlja in ga odslovil z besedami: „Če ne boš naredil dimnika, boš crknil preden bo leto okoli“. Opozorilo je zaleglo in Lojze se je kmalu po tistem preselil. Bil je leta 1926, ko je kupil hišico na prisojnem pobočju, v kateri živi še danes. Mladi so si medtem zgradili poleg nov dom, vendar mojster ne mara tja. Na svojem se najbolje počuti. Sicer pa tako večino časa še vedno prebije v kovačnici, kjer utripa zanj pravo življenje.

JOŽICA TEPPEY

NAGRADNA KRIŽANKA - NAGRADNA KRIŽANKA

DL	PRESEGANJE	POHOTNEZ	VZOR	HOLMIJ	ČEŠKA PRITRDL	DL	KIRURŠKA MIT	PISATELJ ZOLA	TEH. POKLIC
DUŠA							SKALA		
ZLAHNI PLIN							ČIMOSOV AVTO		
FIGURA PRI ČETVORNI				DOTISK			ZORAV RASTLINA		
TAJSKA				MARINA MIS					
MRENA					SIVANKA				
					AM. REKA (SLAP)				
DL	VRSTA JEM	ENDTA ZA DELO LETALEC		DL	PRIPAD. ISLAM LOČINE ČISTOČA			ZASLON	IZBA
MEMBRANA								EDVARD KARDELJ	NAŠ SLIKAR
KRAJ PRI TRENJEM				AM. GORSTVO	MOR. RISA				
ZVEZA					USNJEH BIC				
					PLOD				
ODEJA				HAMMARSK JÖLD				SLAB PESNIK	
ETIOPSKI VELIKAS				Z. IME					POLOZAJ V JOGI

Iz zajetnega kupčka rešitev male nagradne križanke, ki postaja že kar nekakšna domena ljubiteljev knjig, je žreb potegnil rešitev, ki jo je poslal MARTIN KUŽNIK iz Dobindola pri Uršnih selih. Za nagrado smo mu po pošti že poslali zanimivo knjigo dr. Franceta Adamiča „Spomini in pričevanja“. V nji živo popisuje rod slovitega pisatelja Louisa Adamiča (France je njegov brat), njegova mlada leta in odhod v obljubljeno deželo Ameriko ter srečanje tamkajšnje stvarnosti. Kužniku želimo obilo ustvarjalnega razvedrila ob branju, za vse ostale pa velja, naj poskusijo srečo: rešiti je treba malo nagradno križanko in rešitev poslati na naslov: Uredništvo Dolenjskega lista, Germova 3, Nova mesto, s pripisom KRIŽANKA.

Zares modri ste le, če se vam modrost od otroštva do smrti brez konca spreminja. M. MAETERLINCK

V ljubezni pride do paradoksa, da dve bitji postaneta eno, in vendar ostanejo dvoje. E. FROMM

Kaj se plete v glavicah otrok

Znanstveniki prodirajo v skrivnost duševnosti otrok — Že ko se otrok rodi, marsikaj zna in ve — Ljubezen in skrbnost najpotrebnejša

V svetu tečejo medicinski in drugi poskusi, s katerimi strokovnjaki žele odgovoriti na eno od najosnovnejših in zanimivih vprašanj človekovega življenja: kaj novorojeni otrok sploh ve, ko pride iz varnega zavetja matere na svet, in kako začne uveljavljati to naravno znanje v prvem letu svojega življenja. Strokovnjaki s toliko željo ugotovijo, da novorojenček ve ob rojstvu veliko več, kot so mislili doslej. Več vidi, več sliši, več razume in več čuti. Nekatere novejšje ugotovitve pa so prav izredne za tradicionalne nazore o tem, kako je treba otroke vzgajati, izobraževati in česa so sposobni.

Starši so zvečine pripravljeno narediti vse najboljšje za svojega otroka, vendar pa dostikrat ne vedo, kaj je zares najbolje zanj. Otrok sam jim ne more povedati, znanost pa s težavo tiplje v duševni svet novorojenčkov in enoletnikov. Presenetljivo je, da samo eden od desetih otrok začneja svoje življenje tako, kot je zanj najboljše, ugotavlja neki strokovnjak za otroško duševnost in razvoj. Seveda v tem izračunu niso mišljeni otroci, ki trpe lakoto in nimajo zagotovljenih niti najnujnejših življenjskih potreb. Gre za otroke v razviti družbi, za tiste, katerim nudijo starši vse, kar menijo, da potrebujejo, pa vendar kaže, da otroci le niso deležni pravega.

Psihologi so že pred dvajsetimi leti poskusili ugotoviti, kaj novorojenec ve in zna. Psiholog Robert Fantz je odkril, da je mogoče razbrati otrokovo tiho govorico — premikanje oči, s katero otrok izraža svoje sposobnosti izbiranja med posameznimi predmeti. Kaže torej že v prvih dneh življenja določeno voljo in nagnjenosti. Izraelski nevrofiziolog je odkril, da že dvajset ur staro dete odločno izraža svoja nagnjenja. Zmrduje se nad okusom limoninega soka, razveseli se sladkorja in blazeno smehljiva, če mu pod noskom pomahajo s kosmom bombažne volne, prepojene z bananovim vonjem.

Ko se otrok rodi, tudi ni povsem slep. Raziskave so pokazale, da rudimentarno vidi. Takoj po rojstvu pa se mu vidne sposobnosti hitro razvijajo in že pri osmih tednih starosti razlikuje med oblikami in barvami, pri treh mesecih pa že gleda stereoskopsko, kot mi vsi.

Otrokov sluh deluje že pred rojstvom. To so dokazali tudi japonski strokovnjaki, ki so odkrili, da novorojenčka zelo pomirjajo posnetki bitja materinega srca, ob taki „glasbi“ spokojno zaspi. Bitje srca je torej poljsal že v materinem telesu. Zanimivo je, da so novejšje študije odkrile, da novorojenčki bolj ljubijo ženske glasove. Že po nekaj tednih življenja dobro razločijo materin glas.

Psiholog Peter Eimas ugotavlja, da imajo že enomesečni otročki lepo razvito sposobnost razvrščanja glasov v skupine in da vedo, kateri glasovi služijo obnavljanju. „Nikdar nisem slišal dojenčka, ki bi oponašal zvok hladilnika,“ pravi Eimas, ki v tej

otrokovi sposobnosti vidi zametek zelo zgodnjega učenja jezika. Otrokov razum je na delu že dolgo prej, ko pa otrok razvije sposobnost govorjenja. Psihologa Andrew Meltzoff in Keith Moorez univerze Washington sta v raziskovalni študiji leta 1977 dokazala, da 12 dni stari dojenčki že lahko oponašajo nekatere geste odraslih. Še več, tudi pravkar

rojeno dete zmoro oponašati nekatere gibe, kot je, denimo, iztanzanje jezika. Za oba raziskovalca je ta sposobnost povezana z usklajevanjem vida in mišične dejavnosti, to pa je že prva oblika mišljenja.

Dr. Tom Bower z univerze v Edinburgu je opravil preko tisoč različnih poskusov ugotavljanja sposobnosti novorojenčkov. Med

najbolj presenetljivimi ugotovitvami je nedvomno ta, da dojenčki prepoznajo spol ostalih otrok, kadar jih opazujejo, in da raje gledajo dojenčke istega spola. Kako dojenčkom to uspeva, Bower še ni odkril.

Od kod dojenčkom vse te sposobnosti? Nekateri strokovnjaki trdijo, da so prirojene in da jih otrok dobi z geni. Prva dva meseca se tako obnaša povsem nagonsko, šele potem se preusmeri v razumno obnašanje, ko možgani prevzamejo komando in ni več potrebna usmerjevalna informacija iz genov. Te sposobnosti se po treh mesecih izgubijo. Kot primer navajajo otrokovo reakcijo na občutek padanja, otrok v takšnih položajih grabi z ročicami, kar naj bi bil ostanek iz davnih časov, ko so naši predniki šelazili po dreveh.

Ko korteks prevzame komandno vlogo v otrokovem obnašanju, je najbolj pomembno, da otrok odraščaja in se razvija v ozračju ljubezni in skrbi. Stalno ukvarjanje z otrokom, pogovarjanje z njim, dotiki, pogledi, pomoč in nega, vse to je za otroka zelo važno, da se razvije v zdravo in polno osebnost.

Zdravi, srečni in bistri otroci pa so edini pravi temelji boljše družbe.

MiM (Vir: Readers Digest)

Izdajalski dim

V boju s kriminalci imajo raziskovalci vse več sodobnega orožja v svojih rokah. Med novejšimi pridobitvami je tudi nov način ugotavljanja prstnih odtisov, ki so ga izumili v Dura-Printu. Z njim je mogoče hitro dobiti prstne odtise s praktično vseh snovi, celo s človeške kože, kot zatrjuje proizvajalec.

Prvi primeri uporabe so pokazali, da je metoda uspešna, saj so dobili prstne odtise na posteljni blazini in na antistatični plastični vrečki, kar je s klasičnimi načini skoraj nemogoče. Tako so na osnovi teh prstnih odtisov lahko prijeli že nekega posiljevalca in prekupčevalca z mamil, ki bi se sicer zamaknila roki pravice.

Gre za „dimni kemični odtis“, se pravi, da s posebnimi kemikalijami proizvedejo pare, ki se zgostijo na prstnem odtisu v belkast plastičen odtis, ki je čvrst in dobro viden.

Nov način je posebno uporaben pri hitrih preiskavah celih prostorov, vozil ipd.

Dura-Print pa že obljublja še učinkovitejši in uporabnejši laserski odkrivalc prstnih odtisov.

Mrtvi, ki res vstanejo

Psihiater razkril skrivnost haitskih miličev, ki se vračajo v življenje — Zombiji in strupene snovi

Haitsko ljudsko izročilo pozna s hriljive pripovedi o zombijih, ljudeh, ki jih plemenski vrači po nasilni smrti odkopljejo iz groba in obudijo v življenje. Noben izobražen človek sicer ne verjame v vračanje umrlih na ta svet in znanost je kaj takega dokončno zapisala med bajke in izmišljotine, vendar pa psihiater dr. Lamarque Douyen po temeljiti raziskavi, pri kateri mu je pomagal strokovnjak Wade Davis s harvardske univerze, trdi, da zombiji zares obstajajo in da je pojav mogoče logično razložiti.

Preiskal je primere 15 domnevnih epilepsij, duševno zaostalost in alkoholizem, zatorej so bila njihova pričevanja dvomljiva. Priemem, Clairvius Narcissu, pa je našel dovolj dokazov za pravega zombija. Narcisse je umrl leta 1962 v Schweitzerjevi bolnišnici v Deschapellesu, kot dokazujejo uradni dokumenti. Vendar se je po odkopu vrnil v življenje. O njegovi osebnosti istovetnosti priča preko 200 domačinov.

Toda primer ima razumno razlago. Narcissa so zastrupili, razlaga Douyen, s posebnim zombijevskim strupom, ki ga poznajo plemenski vrači za kaznovanje posameznikov, ki se izneverijo plemenskemu izročilu in običajem. Strup deluje tako, da naredi žrtev navidezno mrtvo. In tako so zdravniki v bolnišnici pač ugotovili smrt, čeprav je šlo za globoko komo.

Douyen si je priskrbel nekaj zombijevskega strupa od vračev in

Dovolj zgodaj!

V povprečju vsakih pet minut ena ženska na svetu zve, da ima raka na prsih. Za mnoge, predvsem za tiste, ki so stare preko 40 let, je to napoved bližnje smrti, ki še posebno rada kosi prav med ženskami v obdobju med štiridesetimi in petdesetimi leti. Kar 80 odst. dovolj zgodaj odkriti rakasti obolenj prsi pa pomeni ozdravitev, oziroma rak ne predstavlja smrtno nevarnosti. Veliko je torej odvisno od pravočasnega odkrivanja.

Prepogosti pregledi z rentgenom so za zdravje mlajših žensk škodljivi, nekateri strokovnjaki trdijo, da lahko sprožijo proces tvorbe tumorjev v tkivu prsi. Vendar pa je res tudi, da so z novejšimi metodami mamografije, kot imenujejo pregled prsi, močno zmanjšali dozo rentgenskega sevanja in hkrati povečali točnost diagnoze. Tako strokovnjaki priporočajo ženskam v kritičnih letih (od 35. do 50. leta) rentgenski pregled prsi vsaj vsaki dve leti. Dosedanje izkušnje namreč kažejo, da so rentgenski pregledi najbolj zanesljivi in da otipavanje, ki ga lahko opravi ženska tudi sama ali bolj večje zdravnik, še daleč ne da tako dobrih rezultatov, vsaj kar se zares zgodnjega odkrivanja tiče.

ga poslal v ZDA v preiskavo. Analiza je pokazala, da gre za strupene snovi, ki se v naravi najdejo pri orjaških krastačah in pri neki vrsti ribe, znane kot japonska poslastica fugu. Strup učinkuje na srce in živčevje.

Eden od vračev je Douyenu izdal, da res uporabljajo ta strup za tiste, ki jih sklenejo narediti za zombije. Njihova žrtev navidezno umre, pokopljejo jo, vendar jo je treba najkasneje osem ur po pokopu začeti obujati, sicer se nesrečni zares preselijo na oni svet.

Znanost je torej našla odgovor na skrivnostni pojav zombijev. In tudi uporabna korist se obeta od tega. Kot je nekdanji strup kurare, ki so ga odkrili pri indijanskih plemenih v porečju Amazonke, našel koristno uporabo v medicini kot mišični anestetik pri operacijah, kaže, da bo tudi zombijevski strup koristen v ta namen.

Za naše razmere pa bi bilo zanimivo raziskati, kaj ima s podobnimi strupi opraviti ljudska pripoved o korenu lečenem.

MiM (Vir: Newsweek)

Kradejo povsod

Desetprste srake

S krajo družbenega premoženja oziroma z odtujevanjem, kot milo in zavito pišemo, se ne srečujemo le pri nas. Kot kažejo nekatere raziskave, boli glava tega škodljivega pojava tudi Američane, ki imajo o denar mnogo bolj včilih in ga seveda mnogo bolj čuvajo, pa še denar je družben v ozkem pomenu besede, saj gre za premoženje posameznih firm. Strokovnjaki trdijo, da vsako leto izgine v žepu nepoštenih uslužbencev do 100 milijard dolarjev. Ta primanjkljaj družbe seveda pokrrijejo z višjimi cenami in drugimi posegi, ki gredo v škodo potrošnika.

Vsaka gospodarska veja ima svoje tatove, od industrije do gledališča in kinematografov. Kraje so dostikrat zelo premišljene, vanje pa so vpleteni vsi, od najvišjih vodstvenih delavcev do vratarjev. Slovita družba Texas Chemical je lep primer za to. Lani so odkrili, da so v tej družbi kradli vse po vrsti, vrhunsko elektronsko opremo, stroje, surovine, gotove izdelke in celo bencin; tatinski vonj opaso sestavljali tudi člani družbine lastne varnosti.

Zakaj zaposleni kradejo? Razlogi so različni in segajo od potreb po luksuznih rečeh do potreb po denarju zaradi uživanja mamil, kockanja ali alkoholizma. Nekateri kradejo preprosto zato, ker vidijo, da to počnejo drugi. Presenetljivo pa je, da je več tatov med mladimi, čeprav študije kažejo, da so starejši uslužbenci nevarnejši tatovi. Tistemu, ki bolj verjame, je pač lažje več ukrasti.

Tovrstni kriminalni val v ZDA še narašča. Med drugim ga krepijo tudi računalniški strokovnjaki, ki preko računalnikov kradejo skoraj povsem neopazno.

MiM (Vir: Newsweek)

120

Janez Trdina Črtice in povesti iz narodnega življenja

HUDEVCVI

Bog si ga vеди, kateri bedak je dal vasi tako grdo ime. Boljših ljudi ne najdete v celi fari. Hudevcvi se med sabo ne pripravajo nikoli, še manj pa pravdajo. Če začne človek, ki ne ve, opravljati Hudevca vpricho drugih Hudevcv, skočijo zanj vsi na noge.

Ti, veš, preden zineš katero zoper Janeza, pojdi lajat drugam na poštene ljudi. Janeza poznamo, da je jak. Kdo pa si ti? Veš, to nam ni znano, da si ti tudi jak, ti pasji gobec ti. Kar tako naderjo človeka.

Hudevcvi nimajo ne hlapcev ne dekel, pomagajo si rajši med sabo sami v vsaki sili o vsaki stiski, o vsakem večjem delu, če se mudi. Vidite, recimo tako: temu je zmanjkalo drv, ni mu treba nič okoli prositi in iskati, sosed pride kar sam in tudi po dva in po trije in še več tako leži drugi dan, ker je hosta blizu, že vse polno drv okoli hiše, da jih je dosti za pol leta. In zopet ta bi rad hitro pooral ali pokosil ali okopal vinograd ali karkoli se nabere takega kmečkega dela pri enem ali pri drugem: vselej bo dobil človek toliko pomoči od sosedov, kolikor je potrebuje. In tako dela včasih cela vas danes pri meni, jutri pri tebi, v sredo pri kom drugem in tako je odpravljen posel povsod o pravem času. Vsaka hiša seveda ima svojega gospodarja, pa žive tako, kakor da bi delala cela vas eno samo družino. Take lepe sprave se gotovo tudi Bog veseli, zato pa jim deli tudi tak blagoslov, da ni v vasi nič popolnoma sirotnih, rodi jim dobropolje in gorica, če nikjer ne. O, da se pripovedovati še veliko o teh krščanskih ljudeh. Če je komu trdo za denar, mu ponudi sosed kar sam, in če nima, kaj zato — bo

pa posodil tretji ali četrti sosed, in če bi se pripetilo, da cela vas ne bi zmogla, bodo šli prosit zanj drugam, k prijateljem, znancem in zlahti v bližnje vasi. In če posodi kaj Hudevec Hudevcu, ne zahteva, bogvaruj, kakih posebnih obresti, saj še dolžnega pisma ne. Prav zdi se mi, da nima vsaka hiša ključavnice: to sem se sama prepričala, če gredo z doma, da dostikrat ne zaklenejo nič, pa se ni prigodila še nikoli nobena tatvina.

Zdaj pa še nekaj. — Kadar ima kdo kak pot, se vzdignejo vsi in ga spremijo. Tako, kadar je semenj v mestu ali v Mirni peči, gre cela vas, eni kupovat, drugi prodajat, vsi drugi pa za tovarišijo. Dom varujejo starci, dostikrat jemljejo matere še otroke s sabo.

In vsi gredo naenkrat proč, vsi skupaj. Tako korakajo po cesti drug pri drugem, v dveh ali treh vrstah čez celo cesto; skupaj stoje ali hodijo tudi po sejmu, da se jim ljudje težko ogibljejo; nazadnje sedejo skupaj za eno mizo, če je mogoče, gotovo pa vselej v eni krčmi. Tako zahajajo v mesto tudi ob tržnih dneh, vsak ponedeljek; seve, ne vsi, tako kakih šest, sedem, včasih tudi deset ali dvanajst, in tudi kar zmerom skupaj. Pridružil se jim je že dostikrat kak človek iz druge vasi, nikoli pa še nisem videla, da bi kak Hudevec svoje pustil in šel v mesto ali domov s tujci. Zaradi te lepe družbe se sliši marsikatera zabavljača. Pravijo, kadar prime Hudevec desko, da pristopi precej sosed in jo prime za drugi konec, drugi vaščani pa govore: „Škoda, da nima več ko dva konca, bomo pa mi poprijeli tu ob krajih, da boš laglje nesel.“ Kadar odsekuje Hudevec na drevesu veje, pravijo, da priplezajo kmalu k njemu vsi sosedje na drevo, da ne more več klestiti, nekaj, ker ni

prostora, se ne more gibati, nekaj pa, da mu odsekane veje ne bi smukale prijateljev, in sekač praša: No, kaj bomo pa zdaj delali? In vsi mu kar v en glas odgovarjajo: „E, kaj neki — če ni drugega dela, se bomo pa radi imeli in Boga hvallili.“

O tržnih dneh hodijo Hudevcvi včasih tudi k nam pit, pa niste pazili. Usedajo se vselej za ono mizo tam v kotu; veste, to so tisti, ki tako pozno pri nas pijo in pojo, kar naenkrat pa se vsi vzdignejo in odrinejo skupaj proti domu, kakor sem pravila, da je njihova navada.“

Slovenec še ne drži srede — zlate sklode ne v graji ne v hvali; povzdiguje rad do vrha nebes, še rajši pa meče na dno pekla. Najbolj neverjetno se mi je zdelo, da se nahajajo kje na svetu tudi taki Dolenjci, ki nečejo poslušati obrekovanja svojih sosedov. Toda mislim sem si, da mora biti v toliki pohvali vendar tudi precej resnice, kajti je n. pr. hudevca edinost prišla celo v pregovor. Ti ljudje so me začeli močno zanimati ter sem se namenil, opazovati jih bolj natančno, kadar pridejo v ponedeljek k nam.

Še tisti dan sem imel priliko, seznaniti se s prvimi Hudevcvi. Ko sedem ravno k južini doma, prideta v hišo mož in žena in prosita za polič vina. Moja gospodinja se nasmeje in pravi: „To je kaj novega — samo dva Hudevca! Kje imata pa tovariše?“

„Kaj boš nagajala,“ odgovori žena, „tako radi se pa Hudevcvi že nimamo, in tudi, če bi utegnili, da bi spremljevali človeka, kadar pripelje plug h kovaču, da ga popravi. Včeraj se nama je potrl, bova pa počakala tukaj, dokler ga malo ne pokuje.“

Vse več mladih na stranpoteh

Družbena akcija za zajezitev mladinskega prestopništva v novomeški občini že teče — Že spet klic v sili zavoljo ustanovitve disciplinskega centra

NOVO MESTO — Po številu kaznivih dejanj, ki jih zagrešijo otroci, je novomeška občina dokaj visoko uvrščena na slovenski lestvici, saj ji pripada v letu 1983 kar 8. mesto. Nedavno ustanovljeni koordinacijski odbor iz vrst različnih strokovnih delavcev pripravlja program preventivnega dela in akcij.

V preteklem letu je bilo v novomeški občini zaslediti porast kriminalitete pri mladih, posebno pa je zaskrbljujoče, ker je med prestopniki vse več otrok pod 14. letom starosti. Takih, ki bi se morali še krepko držati družine, varnega okolja, pa že begajo po lastnih, večkrat krivo ubranih poteh. Zakaj?

Vloga družine je še vedno prva pri vzgoji otrok, pri tem pa starša ali pa en sam dostikrat padeta na vzgojnem izpitu. Pri veliko primerih otrok, ki so zšli med prestopnike, je v ozadju alkohol in družini pri enem ali pa pri obeh starših. Nič čudnega, če tudi še nedorasel otrok seže po alkoholu. Prav pod vplivom alkohola je med mladimi več kaznivih dejanj in pojavljajo se nove oblike kriminalitete. Posebno poglavje je naraščajoča kriminaliteta med mladimi Romi.

Glede na vse to je potrebno zastaviti širšo družbeno akcijo. Kako bo ta potekala in kdo bo v njej sodeloval, so okvirno že določili na širšem posvetu o mladoletnem prestopništvu proti koncu lanskega leta.

OB BUNDO IN ŠEST TISOČAKOV

MIRNA — Črnomalčan Štefan Keber je 2. januarja prijavil miličnikom, da mu je nekdo med novoletnim praznovanjem v planinskem domu na Mirni ukradel bundo, v kateri je imel šest tisočakov. Za storilecem poizvedujejo.

DVA VLAMILCA ŽE ZA ZAPAH

BREŽICE — V noči na 29. december lani je skupina vlomilcev vdrla v bencinsko črpalko Trnje pri Brežicah. Storilci so se polotili železne blagajne, ki je bila v vijaki pritrjena na tla. Odviliso jo in odnesli ven, kjer so se je polotili s krampi. Luknja, ki so jo naredili z razbijanjem, je bila dovolj velika, da so lahko skozenjo segli po bone in denar, takrat jih je pri delu presenetila miličniška patrulja. Od štirih vlomilcev sta dva že zapahi.

SMRT NA ŽELEZNIŠKEM PREHODU

BREŽICE — 1. januarja zjutraj se je po regionalni cesti med Krškimi in Brežicami peljal v osebni avtu 26-letni Zvonimir Fakin iz Sentlenarta. Ko je pripeljal do železniškega prehoda, je navzlic spušenim polzapomcam in rdeči utripajoči luči zapeljal na pogon. Iz brežiške železniške postaje je takrat pripeljal potniški vlak, ki ga je upravljaval Branko Jarc. Ta silovitega trčenja navzlic zaviranju ni mogel preprečiti. Fakin je bil na mestu mrtev. Po nekaterih izjavah sumijo celo, da je šlo za samomor.

ga leta, medtem ko bo 13-članski koordinacijski odbor usmeritve spravil v operativno.

Med potrebnimi ukrepi, ki so jih že predlagali kot nujne, naj navedemo le nekaj pomembnejših: ustanovitev psihohigijenskega dispanzerja pri Zdravstvenem domu, ki bi se ukvarjal z zgodnjim odkrivanjem različnih skupin otrok. Bolje bi morali organizirati (predvsem s pomočjo mladinske organizacije in društev prijateljev mladine) prosti čas otrok; organi UNZ naj bi česče vprašali po starosti in izvoru denarja mladostnike, ki jih lahko vsak večer vidimo ob alkoholu v raznih novomeških lokalih. Predvsem pa strokovnjaki raznih služb, ki se ukvarjajo z mladinskim prestopništvom, postavljajo v ospredje

S CESTE GA JE ZANESLO V DREVO

MOKRONOG — V nedeljo okoli 14.30 se je 22-letni Marjan Vovko iz Čelovca pri Šmarjeti peljal z avtom od Gornjih Keganj proti Mokronogu. Prav pred naseljem ga je v ostrem ovinku zaneslo na desno izven vozišča, kjer je oplazil zaščitno ograjo, nato pa trčil v drevo. Voznik je ob tem padel iz avta in se skotalilskoraj 14 metrov po strmini. Vovko je ob tem dobil hude poškodbe in so ga prepeljali na zdravljenje v novomeško bolnišnico, materialne škode pa je bilo za 2 tisočaka. Vovko je vozil z gladkimi gumami.

Še dva primera stekline

Vse kaže, da se ta bolezen širi po novomeški občini — S Kočevskega še močnejši vdor?

NOVO MESTO — To, da je novomeška občina od srede decembra naprej proglašena za okuženo s steklino in da od takrat naprej veljajo tudi najstrožji ukrepi za preprečitev širjenja te bolezni, smo že pisali. Te dni pa nas je veterinarski inšpektor novomeške UIS obvestil, da primer s steklino okužene lisice ni več osamljen.

Zadnji teden starega leta sta bila namreč v novomeški občini odkrita še dva primera steklih živali. Tako so v Malem Lipju v Suhi krajini našli lisico, ki se je privlekla do dvorišča in se skrila pod pod, kjer je tudi poginila. Le nekaj stran pa je vaščan v Velikem Lipju ob cesti med Laščami in Prevolami opazil kuno, ki je prišla v vas in se nenavadno obnašala. Priseben krajjan je žival z verigo pokončal, analiza pa je pokazala, da je bila vzrok nenormalnemu obnašanju prav steklina.

Vse torej kaže, da se steklina na novomeškem območju širi, veliko dokazov pa govori celo o tem, da je prav s Kočevskega pričakovati še močnejši vdor te nevarne bolezni. Zaradi tega ni odveč opomniti lastnike domačih živali na strogo zaporo psov in mačk, vse tiste, ki bi bili kakorkoli zraven pri pokončanju ali nadenju stekle živali, pa opozoriti, naj se strogo držijo navodil, predvsem pa, naj inšpektorju ne zamolčijo nobene, niti na videz še tako nepomembne podrobnosti.

B. B.

OSUMLJENA OSMIH VLMOV V ZIDANICE

KRŠKO — Te dni so delavci krške UNZ prijeli 38-letnega Dragutina Žuglja in 24-letnega Vladimira Skenderja, ki sta osumljena, da sta med 20. in 22. decembrom lani vlomila v osem počitniških hiš na območju Krškega. Štirikrat sta vlomila v Trški gori pri Krškem, po dvakrat pa v Pleteljah in Semiču pri Krškem. Osumljenca sta v preiskovalnem zaporu.

B. B.

NAJVEČKRAT SAMI NETIMO OGENJ — Požarna škoda pred koncem lanskega leta v novomeški občini je kar za nekajkrat preseгла tisto iz člega predlanskega leta. Med vzroki je daleč spredaj človeška malomarnost, ne nazadnje to potrjuje tudi posnetek. V la-kirnici bršljanske Iskre je moč tudi ponoči najti odprt posede z lakom, razredčilom, da o neredu ne govorimo.

14 ur ležal brez pomoči

Hudo ranjenega in podhlajenega Vovka so našli šele 14 ur za tem, ko ga je z avtom zbil Novomeščan Janez Kristan, ki je po nezgodi pobegnil

NOVO MESTO — Vest o tem, da so delavci novomeške UNZ 4. januarja prijeli in priprli 35-letnega Janeza Kristana iz Novega mesta, je med beževalci močno odjeknila. Morda niti ne tolikanj zaradi tega, ker se je sprva zdelo, da bo docela nemogoče izslediti brezsrčnega šoferja, ki je zakrivil hudo nezgodo pri Mačkovcu, pač pa prav zaradi njegovega vedenja, ko je, vedoč, da je nekoga z avtomobilom zbil, pustil ponesrečenca brez pomoči.

Čeprav je do omenjene nesreče prišlo že 30. decembra okoli 19. ure, so šele naslednjega dne okoli 9. ure na travnatem nasipu ob cesti v Ločni našli hudo poškodovanega moškega. Ugotovili so, da gre za 38-letnega Janeza Vovka iz Biške vasi pri Mirni peči. Ponesrečenca so takoj z rešilnim avtomobilom odpeljali v novomeško bolnišnico, kjer so poleg podhlajenosti ugotovili še več hudih poškodb po glavi in več zlomov noge. Ko to poročamo, je Vovko še zmeraj v kritičnem stanju.

Sledovi na mestu, kjer so našli ponesrečenca, so kmalu pokazali, da je šlo za prometno nezgodo, zato so se miličniki takoj zavzelo lotili posla. Kmalu je bilo jasno, da je Vovko prejšnji večer okoli 19. ure pešačil iz Mačkovca proti mestu, pri čemer ga je neznan voznik zbil in hudo poškodoval. Vovko je noč preležal na strmini ob temperaturi zraka okoli ničle.

Miličniki in strokovnjaki, ki so si ogledali mesto nesreče, so preiskavo začeli le z nekaj drobcami stekla smernika in z dvema ali tremi drobcami odkrušenega vetrobranskega stekla. Vendar je bilo tudi to

dovolj, da so imeli kmalu črno na belem, da gre za vozilo znamke R-30. Vse ostalo je bila bolj ali manj rutinska zadeva. 4. januarja so obiskali Janeza Kristana, ki je tačas že odpotoval čez mejo po smernik in vetrobransko steklo, da bi nesrečo prikril. Akcija miličnikov je bila tudi tokrat hitrejša. Zapišimo ob tem le še, kar je za samo nesrečo sicer docela brezpomembno, da je Kristan poklicni voznik pri SGP Pionir, tisti večer pa je vzel tridesetico brez vsakršnega potnega naloga.

● Tik pred zaključkom redakcije so nam iz novomeške bolnišnice sporočili, da je Janez Vovko hudim poškodbam podlegel.

O ravnanju Kristana, ki je poleg vsega še poklicni voznik, je odveč izgubljati sleherno besedo, zato pa je primer ponovno dovolj zgovorno potrdil, da pobegli vozniki ob nezgodah nimajo pravzaprav nobene možnosti na uspeh. Ni je namreč nesreče, ki strokovnjakom ne bi pustila enega ali dveh, čeprav še tako neznanih sledov.

B. BUDJA

IZ STRAHU ZAPELJAL NA LEVO

NOVO MESTO — 26-letni Janez Mervar iz Podgore pri Straži se je 5. januarja ob 16.45 peljal z osebnim avtom po Cesti komandanta Staneta v Novem mestu. Ko je pripeljal do avtobusne postaje pri Novolesovih trgovini, je s postajališča zapeljal drug avto, Mervar pa je v strahu, da ne bi trčil vanj, zapeljal proti sredi vozišča. Pri tem je močno čelno trčil v vozilo, ki ga je nasproti pripeljal 30-letni Novomeščan Pavle Grmač. Ob nezgodi se je Mervar hudo poškodoval in so ga prepeljali na zdravljenje v novomeško bolnišnico, medtem ko je Grmač dobil le lažje poškodbe. Materialno škodo so ocenili na 100.000 din.

KRADEL SUHO SVININO

PREČNA — Viktorija Juvanc Suhora pri Prečni je 8. januarja prijavila miličnikom, da ji je ponoči nekdo na oknu shrambe raztrgal mrežo in nato iz shrambe odnesel kar 16 kosov posušenega svinjskega mesa, ki je bilo obešeno na palicah pod stropom. Tatvino leta na Dolenjskem miličniki ta čas še raziskujejo.

UKRADEL POTNI LIST Z BONI

BREŽICE — V noči na 5. januar je neznan vlomilec vdrl v osebni avto Antona Vogrinca, ki je vozilo pustil pred hišo v Kidričevi ulici v Brežicah. Storilec je iz avta odnesel potni list, v katerem je bilo za 140 litrov turističnih bonov za gorivo.

KRONIKA NESREČ

ZA STO TISOČAKOV ŠKODE — Valentin Levstik iz Podgore se je 30. decembra popoldne peljal z osebnim avtom iz Gorenje proti Dolenji Straži. Pri cestnem odcepu za Novoles je pričel prehitovati kolesarja, takrat pa mu je nasproti z osebnim avtom pripeljal Anton Bučar iz Dolenjskih Toplic. Vozili sta trčili, pri čemer je nastalo za okoli 100.000 din škodo. Voznika sta odnesla celo kožo.

NA ZASNEŽENI CESTI GA JE ZANESLO — V nedeljo okoli 20. ure se je Ešef Telalović, naš zdomec iz Zahodne Nemčije, peljal v osebni avtu po magistralni cesti proti Ljubljani. Pri Dobruški vasi je dohitel tovorni avto, ki je zaradi nesreče pred seboj zmanjševal hitrost. Tudi Telalović je pričel zavirati, vendar ga je na zasneženem vozišču pričelo zanašati in je trčil v zadnji del vozila pred seboj.

Avto je nato odbil čez travnato bankino v občestni jarek, kjer se je prevrnil na streho. Pri nezgodi se je laže ranila sopotnica Sanka Telalović. Odpeljali so jo na zdravljenje v novomeško bolnišnico. Materialne škode je bilo za 440 tisočakov.

NI VOZIL V PRAVI RAZDALJI — 4. januarja ob 14.15 se je Anton Thaler iz Strahinja pri Kranju peljal s tovornjakom po magistralni cesti med Ljubljano in Zagrebom. Ko je pri Ponikvah dohitel kolono vozil, je avto ustavil. To pa ni uspelo vozniku tovornjaka Stanku Gogalu iz Radovljice, ki je pripeljal za njim: s prednjim delom vozila je trčil v Thalerjev tovornjak, pri čemer je na pločevini nastalo kar za 820 tisočakov škodo. Poglej tega je bil močno oviran tudi promet, saj je dalj časa potekal le enosmerno.

Poškodovani pešec čez nekaj ur umrl

5. januarja v Dovškem huda prometna nezgoda

DOVSKO — V novomeški bolnišnici je 5. januarja ponoči za posledicami hude prometne nesreče, ki se je pripetila nekaj poprej, umrl 45-letni Alojz Klobasa iz Dovškega 14.

Tisti večer okoli 18.45 se je po lokalni cesti med Dovškim in Senovim peljal z osebnim avtom 36-letni Paveč Čizmek iz Dovškega. V domačem naselju je vozil z zasneženimi lučmi, zato pri hiši številka 19 ni pravi čas opazil pešca Alojza Klobase. Zadel ga je z avtom in zbil po tleh, pri čemer je dobil pešec tako hude poškodbe, da jim je že čez nekaj ur podlegel.

Bo gasilcem zmanjkalo vode?

Ponekod na novomeškem območju že zmanjkuje požarne vode — Razvoj naselij prehitava oskrbo z vodo — Nevzdrževani hidranti — Požarna škoda pa vse večja

NOVO MESTO — Še predlani je bila celotna škoda, ki so jo na območju novomeške UNZ zakrivilo požari, ocenjena na „vsega“ 2 milijona in 800 tisočakov, medtem ko nekaj pred koncem lanskega leta beležimo zares rekordno številko blizu 7 novih milijonov dinarjev. Od tega odpade na škodo, ocenjeno med zasebniki, kar preko 5 milijonov. Če k temu prištejemo še to, da se je število pravočasno pogašenih požarov povečalo, potem smo lahko za našo varnost upravičeno zaskrbljeni.

Novomeški gasilci temu primerno tudi ugotavljajo, da je vse pogostejši vzrok požarov malomarnost, ki se kaže bodisi v slabih dotrajanih električni napeljavah, neprevidnem ravnanju z odprtim ognjem, varjenju, bodisi v najbolj nedolžni otroški igri z vžgalicami. Človeške navade je najtežje spremeniti in tega se zavedajo tudi gasilci. Za boj z ognjem bi bili radi kar najboljše pripravljene, najsibov vzrok zanj takšen ali drugačen. Žal jim pogoji za to v Novem mestu ne gredo najbolj na roko. Zakaj?

Vse se začne s požarno vodo, ki je osnova uspešnemu gašenju. Novomeška Komunalna je pred časom izdelala posebno študijo, ki kaže, da je večina starejših vodovodov grajena le za oskrbo s pitno vodo. Nadalje kaže ta študija, da je razporejenost hidrantov na novomeškem območju neustrezna, da je vzdrževanje javnih talnih hidrantov neučinkovito, in ne nazadnje, da dograjevanje vodovod-

nih sistemov marsikje ne sledi hitremu razvoju stanovanjskih naselij, kar ponekod povzroča, da je vprašljiva že oskrba s pitno vodo. Primeri za to imamo v Sentjerneju, Straži, Žužemberku, Dolenjskih Toplicah. Zanimivo ob tem je, da je novomeško območje dokaj dobro preskrbljeno z naravnimi vodnimi viri, ki bi lahko služili celo kot osnovni vir požarne vode, vendar teh možnosti skoraj nihče ne izkorišča. Je res tako težko narediti dostope do rek, ribnikov ali potokov?

S pripombami na račun požarne vode pa spisek vsega tistega, kar zavira res učinkovito obrambo pred požarom, še zdaleč ni izčrpan. Omenimo le željo gasilcev, da se program izobraževanja o varstvu pred požarom vključuje tudi v osnovne in srednje šole, da se v Novem mestu zagotovi boljši in učinkovitejši sistem obveščanja in alarmiranja, ter da je nekaj

Veleslalom s 6 tisoč smučarji

Na sto najboljših rekreativcev čakata dve katrci, nagradi glavnega pokrovitelja II. jugoslovanskega veleslaloma IMV-Renault — Finale 24. marca na Platku

NOVO MESTO — 21. januarja se bodo z rekreacijsko tekmo v Črmošnjicah, ki jo organizira SD Rogiz Novegamaša za območje ljubljanske, dolenske in notranjske regije, pričela tekmovalna v okviru II. jugoslovanskega veleslaloma IMV — Renault. Gre za edinsveno rekreacijsko prireditvev v alpskem smučanju pri nas, kisi je že z lansko prvo preizkušnjo pridobila izredno veliko pristašev.

Lanskega prvega rekreacijskega veleslaloma, ki ga pod pokroviteljstvom novomeške IMV in francoskega Renaulta organizira Smučarska zveza Jugoslavije, se je udeležilo 1.550 tekmovalcev, od tega 1.120 moških in 430 žensk. Pravico sodelovanja na teh tekmah imajo vsi udeleženci, ki v minuli sezoni nimajo „jugo“ točk, kar je najboljšje potrdilo, da gre res za izrazito rekreacijsko smučanje. Spomnimo se tudi ključa tekmovalnj. Iz vseh republik se je lani v finalno tekmovalje, ki je bilo na Soriški planini, udeležilo 95 tekmovalcev in 55 žensk, kiso se na predtekmovalnih izkazali z najboljšimi rezultati. Vsi ti so se ne glede na rezultate finalne prireditve potegovali za glavni nagradi — popularni katrci, eno je pokrovitelj z žrebom razdelil med moški del, drugo pa med ženski.

In kako bo letos? Tudi tokrat se bo v finalni del, ki bo 24. marca na Platku nad Reko, uvrstilo 100 najboljših smučarjev rekreativcev iz vse Jugoslavije. Število finalistov

jugoslovanskega veleslaloma IMV-Renault udeležilo kar okoli 5.800 smučarjev rekreativcev iz vse Jugoslavije, od tega 4.500 moških in kakih 1.300 žensk. Po republikah bi naj ta ključ bil videti takle: Slovenija naj bi dala 2 tisoč tekmovalcev, Hrvaška 950, BiH 680, Srbija 850, Makedonija 680, Črna gora 320, AP Kosovo 220 in AP Vojvodina 120 udeležencev.

Še nekaj o pravilih tekmovalnj. Tekmovalci lahko nastopijo na več veleslalomih, s tem da se za finalni del štejeta dva najboljša rezultata. Ob tem je seveda potrebno vedeti, da se na predtekmovalnih po republikah upošteva bonifikacija glede na starost tekmovalca.

Za konec še o nagradah. Tudi letos bodo vsi udeleženci finalnega dela enakovredno sodelovali v žrebu za glavni nagradi, katrci, ki ju prispevata IMV in Renault, poleg tega bo tekmovalcem z žrebom dodeljenih več drugih nagrad. Omenimo le Savine gume pa motorno olje, bencinske bone, avtomobilske prevleke, orodje itd.

Organizatorji so nedvomno uspešno prebili led, zato ni čudno, če so pripravili že tudi predloge za finalna tekmovalja v naslednjih letih. Ta naj bi bila najprej na Bjelašnici, nato pa še na Kopaoniku, Maurovem, Brezovicini in Zabljaku. B. B.

po republikah bo dočel poseben ključ glede na število udeležencev tekmovalnj. Teh bo skupaj 28, od tega kar 12 v Sloveniji. Tako bodo 21. januarja poleg Črmošnjic še tekme na Starem vrhu in Pogorju, 4. februarja preizkušnje na Kaliču, Mežici in v Kranjski gori, 25. februarja na Zatmiku, Vrheh in Kaninu ter 3. marca na Soriški planini, Kopah in Krvavcu.

● V lanskem I. jugoslovanskem veleslalomu so nastopili le tekmovalci iz Slovenije (890), Hrvaške (360) in BiH (300), medtem ko letos računajo organizator na udeležence iz vseh delov Jugoslavije.

Po dosedanjem zanimanju in popularnosti, ki si jo je pridritev pridobila v lanskem letu, računajo organizatorji letos še z neprimerno večjo udeležbo kot lani. Po napovedih se bo letošnjega II.

INDUSTRIJA MOTORNIH VOZIL
NOVO MESTO

Zagrebška 18-20
tel.: 068 24-481, 068 23-738

● Razvojni inštitut

- RAZVIJAMO
- PROJEKTIRAMO
- KONSTRUIRAMO

Mislimo in delamo za jutri.
Nudimo vam perspektivo in bodočnost.
Mi bomo uresničili vaše — vi boste uresničili naše ambicije.

Doktorji, magistri, diplomirani inženirji, inženirji

- STROJNIŠTVA
- LESARSTVA
- ELEKTROTEHNIKE
- FIZIKE

Kličite, pišite, pridite na neobvezen pogovor.

Šport

OPTIMISTIČNO V DRUGI DEL — Rokometašice Metlike so sicer novinke v II. republiški ligi, vendar ne skrivajo želja, da se v drugem delu prvenstva povzpnejo tik pod vrh na mesto, ki še pelje v enotno republiško ligo. Prvi korak k temu je, da so v svojo vrsto pritegnili odlično vratarko Milko Miljuž iz Ljubljane.

Sodniki jemali točke

Kako v Inlesu ocenjujejo jesenski del prve drugoligaške sezone? — Preli borba za obstanek

RIBNICA — Že ob zaključku jesenskega dela prvenstva v II. zvezni rokometni ligi smo zapisali, da so rokometnaš ribniškega Inlesa ogorčeni nad sojenjem. Tokrat o tem nekoliko podrobneje, najprej poglejmo izjavo Inlesovega trenerja Zdenka Mikulina:

„Inlesova uvrstitev ob koncu prvega dela prvenstva bi bila neprimerno boljša, če sojenjem odvzeli najmanjši tri točke. Namesto da bi prezimili povsem pri vrhu, moramo zaradi majhnih razlik v točkah razmišljati celo o borbi za obstanek.“

Največ ogorčenja ribniških rokometarjev in številnih navijačev leti na novosadski sodniški par Jakšić - Jovičić, ki je Ribničanom jeseni sodil na srečanjih proti zagrebškima kluboma Borcu in Zagrebu. V obeh srečanjih so inlesovci kot domačini osvojili vsega 1 točko, čeprav bi si zaslužili mnogo več.

Vrhunec sodniške kuhinje pa je bilo zadnje srečanje v Vrbasu, od koder bi Ribničani morali prinesiti obe točki. Toda ko so vodili že s stremizadetki, sta stvar prevzela v roke sodnika: kar po vrsti sta izključevala Ribničane, dokler pač domačini niso izenačili.

Resnici na ljubo je treba povedati, da je poleg sojenja nekaj krivde za neprilakovano izgubljene točke tudi na igralcih. Tiso kot ponekemu nepisanemu pravilu srečanja dobivali šele v drugih polčasih, medtem ko je bil v prvem delu njihova igra slaba in raztrgana. Tudi obramba, sicer boljši del ekipe, je včasih odrekla. Kako dobro znajo inlesovci igrati v obrambi, najbolje pove podatek, da, denimo, v srečanju z Zametom celih 20 minut niso prejeli zadetka.

In kaj čaka Ribničane v nadaljevanju prvenstva? Jesenski točkovni izkupicek ne dovoljuje nikakršne ležernosti. Še posebej, ker igrajo Ribničani s pomladi tekmo več na tujem, v goste pa jim prihajajo ekipe, kot Jugović, Iskra, Krivaj. Poleg tega morajo v Inlesu po izkušnjah iz jesenskega dela prvenstva računati za svoje nasprotnike tudi sodnike, kar vse jim v prvi sezoni igranja v II. zvezni rokometni ligi obeta trd boj. M. GLAVONJIČ

ŠPORT MED POČITNICAMI

NOVO MESTO — Strokovni sveti pri novomeški ZTKO so šolarjem za letošnje zimske počitnice pripravili zares bogat športni program, ki ga bomo podrobneje predstavili v naslednji številki. Tokrat omenimo le, da bodo za predšolske in šolske otroke organizirani smučarski tečaji na Gačah, prijave z vplačilom stroškov pa sprejemajo na Mladinski turistični poslovalnici, Novi trg 5. Hkrati s tem bo tudi več začetnih smučarskih tečajev po krajevnih skupnostih, pripravljene bodo proge za smučarske teke, organizirana pa tudi rekreacija v nogometu, rokometu, košarki, plavanju in namiznem tenisu.

V NEDELJO DRUŽINSKI VELESALOM
GABRJE — Športno društvo iz Gabrja organizira na smučišču Dece družinski veleslalom, katerega start bo v nedeljo ob 10. uri. Na Dece so vabljeni vse smučarske družine, da se med seboj pomerijo za laskavi naslov najbolj zimske družinske skupnosti na Dolenskem. Startnina je 50 din za vsakega udeleženca, prijave pa pošljite ali telefonično sporočite na ZTKO Novo mesto, telefon 22-267.

KOČEVCEM MLADINSKI FINALE
LJUBLJANA — V prostorih NTK Ilirija v Ljubljani je bilo v soboto ekipno prvenstvo ljubljanske regije, na katerem je nastopilo 11 moških in 4 ženske namiznoteniške ekipe iz Ljubljane, Zaloge, Novega mesta in Kočevja. Velik uspeh so v konkurenci mladincev dosegli Kočevci, ki so v finalu ugnali Vesno s 5:4. Igralci Vesne pa so predtem v polfinalnem srečanju premagali ekipo mladincev iz Novega mesta s 5:2. Med mladinkami je po pričakovanju prvo mesto pripadlo igalkam Ilirije.

NOVOMEŠKE KOŠARKARICE ŽE V I. SKL?
NOVO MESTO — Košarkarice Novega mesta, ki nastopajo v II. republiški ligi, so te dni odšle na enomesečni premor prvenstva s prepričljivo najboljšim izkupičkom točk. Pravzaprav je po sedanjih formi deklet le malo možnosti, da bi v nadaljevanju prvenstva izgubile prvo mesto in s tem ponovno uvrstitev v I. slovensko košarkarsko ligo. Omenjamo le, da so si eno odločilnih zmag dekleta priigrala v predzadnjem srečanju v Ljubljani, ko so pravzaprav edinega resnega tekmečca za vrh, ekipo Slovana, premagale s 66:62 (38:26). Koše so dosegle: Srebnjak 5, Avguštin 17, Adamič 2, Gal 4, Dragman 2, Bunc 26, Žura 10. Visoko zmago pa so Novomeščanke dosegle tudi v zadnjem srečanju pred odmorom, ko so doma premagale KK Slovan s 87:64 (45:20). Strelke: Srebnjak 19 košev, Avguštin 16, Adamič 2, Gal 5, Dragman 13, Žura 15, Bunc 16, Vesel 2.

COŠ Adam Bohorič, Brestanica,
razpisuje
prosta dela in naloge
KUCHARICE
za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
pogoj: kvalificirana kuharica. Začetek dela 6. 2. 1984. Pismene prijave z dokazili pošljite v 8 dneh po dnevu razpisa. Kandidate bomo obvestili o izidu izbire najkasneje v 15 dneh po preteku roka za prijavo. Stanovanja ni. 8/2-84

MLADI DOPIŠNIK
P.m. Uredništvo Dolenskega lista
IZ ŽUŽEMBERKA
ZDENKA LONGAR, članica šolskega literarno-novinarskega krožka iz Žužemberka, nam je poslala tri vesti iz tamkajšnjega konca. Piše, da je šolarje na dan JLA obiskal Brane Suhy, govoril jim je o dogodkih med NOB, mladi pa so s posebnim zanimanjem prisluhnili pripovedi, kako so partizani 26. marca 1943 napadli italijansko utrdbo v Žužemberku. Pred novim letom se je tudi v tem kraju ustavil dedek Mraz, Longarjeva poroča, da je obdaril najmlajše, osnovnošolci pa so za veselo pričakovanje novega leta pripravili kratke programe v razrednih skupnostih. V parku sredi Žužemberka so ob koncu starega leta postavili kiosk. To je prva taka pridobitev za ta kraj, žal pa so morali zaradi kioska podreti eno najstarejših vrb.

NOVOLETNA ODDAJA
Zadnji petek v preteklem letu smo člani šolskega radia pripravili zabavnoglasbeno oddajo. Sestavljena je bila iz šal, ugank in veliko dobre glasbe. Učenci so se ob poslušanju oddaje prijetno zabavali; po njejsmo imeli višješolci novoletno rajanje, učenci iz nižjih razredov pa pouk. MARIJA KOVAČIČ OŠ Senternej

● KOČEVJE
POSEZONSKA RAZPRODAJA
OD 16.1. DO 15.2. '84
IZKORISTITE UGODEN NAKUP, POCENI OBLECITE VSO DRUŽINO
● BLUZ
● SRAJC
● ČEVLJEV
● PLETENIN
● KONFEKCIJE
30-40% CENEJE
nama

Cestno podjetje Novo mesto TOZD Gradnje, Novo mesto Ljubljanska 47
Komisija za delovna razmerja TOZD
objavlja prosta dela in naloge
čistilke v Bučni vasi
Pogoji: končana ali nedokončana osnovna šola. Prijave pošljite v 8 dneh po objavi na naslov: Cestno podjetje, Novo mesto, TOZD Gradnje, Ljubljanska 47. Obvestilo o izbiri bodo kandidati prejeli v 30 dneh po objavi. 14/2-84

KO TO
KOŽA JE ZA KO TO!
ODKUPUJEMO SVINJSKE KOŽE PO 80 DIN ZA KG TER OSTALE KOŽE PO UGODNIH CENAH

ISKRA INDUSTRIJA ZA AVTOMATIKO
TOZD tovarna napajalnih naprav
Novo mesto, Bršljin 63

Na podlagi sklepa delavskega sveta TOZD komisija za delovna razmerja

razpisuje prosta dela in naloge delavca s posebnimi pooblastili in odgovornostmi

vodje sektorja kontrole kvalitete

Kandidat mora poleg pogojev, ki jih določa zakon in družbeni dogovor o uresničevanju kadrovske politike v Novem mestu, izpolnjevati še naslednje pogoje:
— da ima visoko izobrazbo elektro smeri in 5 let delovnih izkušenj
— da ima organizacijske in vodstvene sposobnosti
Kandidat za razpisana dela in naloge bo izbran za 4 leta. Vloge z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejema kadrovska služba temeljne organizacije 15 dni po objavi razpisa.
Vloge naj bodo v zaprti kuverti z oznako „RAZPIS ZA VODJO SK“ in naslovljene na ISKRA, Industrija za avtomatiko, TOZD Tovarna napajalnih naprav, Novo mesto, Bršljin 63
Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 15 dneh po opravljeni izbiri.

Ponovno objavlja naslednja prosta dela in naloge

konstruktor I.

Pogoji:
— dipl. ing. elektrotehnike — elektronike
— 2 leti izkušenj s področja konstrukcije, tehnologije ali razvoja
— poskusno delo 60 dni

kontrolor V

Pogoji:
— elektrotehnik, šibki tok
— 1 leto delovnih izkušenj
— poskusno delo 40 dni

tehnolog I

Pogoji:
— dipl. strojni ing.
— 3 leta izkušenj s področja priprave proizvodnje ali proizvodnje
— poskusno delo 60 dni

objavlja naslednja prosta dela in naloge

vodja splošnega vzdrževanja

Pogoji:
— delovodja ustrezne smeri
— 3 leta ustreznih delovnih izkušenj
— poskusno delo 45 dni

konstruktor V — za določen čas

Pogoji:
— strojni tehnik
— 1 leto ustreznih delovnih izkušenj
— poskusno delo 45 dni

skladiščnik

Pogoji:
— poklicna šola ustrezne smeri
— 6 mesecev delovnih izkušenj
— poskusno delo 60 dni
Pismene prijave s potrebnimi dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi na gornji naslov.
Kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po opravljeni izbiri.

17/2—84

KRKA, tovarna zdravil, n.sol.o.,
NOVO MESTO

želi zaposliti delavce za opravljanje naslednjih del in nalog

- V tozdu Izolacije
- strokovnega svetovalca v oddelku aplikativnega razvoja
 - organizatorja ekonomske propagande v marketing sektorju
 - tehnika v oddelku kontrole in razvoja

- V tozdu Zdravilišča
- čistilko v kavarni PE gostinstvo Novo mesto

Za opravljanje del so potrebni naslednji pogoji:
pod a) — visokošolska izobrazba gradbene, arhitekturne ali strojne smeri in 4 leta delovnih izkušenj
pod b) — srednješolska izobrazba ekonomske ali gradbene smeri in 3 leta delovnih izkušenj
pod c) — srednješolska izobrazba kemijske smeri in 1 leto delovnih izkušenj
pod d) — končana ali nedokončana osemletka in 3 mesece delovnih izkušenj

in vabi k sodelovanju več kvalificiranih

strojnih ključavničarjev ključavničarjev rezkalcev in orodjarjev

za delo v centralnih obratih in servisih temeljne organizacije Tehnoservis. Zaželeno so vsaj 2-letne delovne izkušnje.
Kandidate, ki izpolnjujejo navedene pogoje in so zainteresirani za sklenitev delovnega razmerja z našo delovno organizacijo, vabimo, naj pismene prijave oddajo v roku 8 dni v kadrovsko službo, Cesta herojev 45, 68000 Novo mesto.

23/2—84

kit kmetijska zadruga „KRKA“
Novo mesto
na osnovi sklepa delavskega sveta DSSS

ponovno razpisuje dela in naloge

vodje splošnega sektorja

Pogoji:
— diplomirani pravnik in 3 leta delovnih izkušenj na podobnih delih in nalogah
— višja izobrazba pravne-upravne smeri in 5 let delovnih izkušenj pri podobnih delih in nalogah
— sposobnost vodenja organiziranja in usklajevanja dela
— da izpolnjuje pogoje po družbenem dogovoru v kadrovski politiki v občini Novo mesto
Kandidat bo izbran za 4 leta.
Prijave z dokazili naj kandidati pošljejo v roku 15 dni po objavi razpisa na naslov:
KIT KZ „KRKA“, Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 10.
Nepopolnih prijav komisija ne bo upoštevala.

15/2—84

„LABOD“, tovarna oblačil **Novo mesto** **TOZD COMMERCE Komisija za delovna razmerja**

objavlja naslednja prosta dela in naloge:

- Tehnolog—inštruktor za kooperacijo**
Pogoji:
— konfekcijski tehnik
— 1 do 2 leti delovnih izkušenj pri takih ali podobnih delih
— 3-mesečno poskusno delo
- Voznik tovornega vozila**
Pogoji:
— KV šofer B in C kategorije
— 1 do 2 leti delovnih izkušenj kot voznik tovornega vozila
— 3-mesečno poskusno delo
- Tehnolog za tkanine in pomožni material**
Pogoji:
— tekstilni tehnik
— 1 do 2 leti delovnih izkušenj
— 3-mesečno poskusno delo
- Korespondent v nabavi za določen čas (nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu)**
Pogoji:
— administrativni tehnik — administrativni manipulant
— 1 do 2 leti delovnih izkušenj
Kandidati naj pošljejo prošnje z dokazili o izpolnjevanju objavljenih pogojev v 8 dneh po dnevu objave na naslov: DELOVNA ORGANIZACIJA „LABOD“—TOZD COMMERCE, Cesta herojev 29, Novo mesto (tel. 22 — 173).

OZD Avtopromet,
gostinstvo in turizem „GORJANCI“
Novo mesto — Straža

vabi k sodelovanju:

ekonomskega tehnika skladiščnika natakarje
voznike avtobusa z „D“ kategorijo
voznike tovornjaka s „C“ in „E“ kategorijo
avtomehanike avtokleparja
avtoelektrikarja
strojnega ključavničarja—varilca
NK delavce za priučitev za kovaška ali vulkanizerska dela

Vse informacije o nadaljnjih pogojih dobijo zainteresirani v kadrovski službi podjetja v Vavti vasi osebno ali po telefonu št. 85-520.

13/2—84

Komisija za delovna razmerja in družbeni standard **ŽTO — TOZD za promet Novo mesto,** **Kolodvorska 1, Novo mesto**

razpisuje prosta dela in naloge za nedoločen čas:

prometnotransportnega delavca (zavirača, premikača, kretnika) — 10 delavcev

Pogoji:
1. starost najmanj 18 let,
2. posebna zdravstvena sposobnost,
3. najmanj 6 razredov osnovne šole,
4. uspešno opravljen strokovni izpit za ta poklic in
5. poskusno delo 1 mesec,

čistilke 1 delavka

Pogoji:
1. najmanj 6 razredov osnovne šole,
2. delo v izmeni vsak drugi dan,
3. starost najmanj 18 let,
4. poskusno delo 1 mesec.
Kandidati naj pošljejo pismene vloge v 15 dneh na naslov TOZD.

Novi trg 4
p. p. 48
telefon: (068) 22—555

ZIMSKI PROGRAM 1984

zimovanja, smučarski paketi in tečaji, športni dnevi, teki na smučeh, XIV. ZIMSKE OLIMPIJSKE IGRE SARAJEVO
Organiziramo smučarske tečaje v smučarskem centru Rog v Gačah (Crmošnjice) od 23. do 28. januarja (5 dni) in od 30. januarja do 4. februarja (5 dni). Cena smučarskega tečaja za otroke do 15 let je 2.700, za mladino do 27 let pa 3.200 din. Cena vsebuje: prevoz iz Novega mesta v Gače in nazaj, 5-dnevno smučarsko karto, 5 enolončnic, učitelja smučanja in organizacijske stroške.

Informacije in prijave:

Mladinska turistična poslovalnica, Novi trg 4, Novo mesto, telefon (068) 22—555

Industrija motornih vozil
razvojni inštitut
Novo mesto, Zagrebška 18—20

objavlja prosta dela in naloge

vodje oddelka razvojnega marketinga v sektorju programiranja razvoja.

Pogoji:
— dipl. ekonomist (po možnosti s prakso)
— aktivno (dokazljivo z listino) znanje enega od naslednjih tujih jezikov: nemščina, angleščina, francoščina
Rok za prijavo: 15 dni po objavi. Rok za odgovor o izbiri: 45 dni po objavi.

12/2—84

Komisija za medsebojna delovna razmerja pri OS Gorjanskega bataljona **Podbočje**

razpisuje prosta dela in naloge:

računovodje—tajnika

Pogoji: srednja ekonomska šola s potrebno prakso za samostojno vodenje računovodskih del
Delovno razmerje bomo sklenili za določen čas (nadomeščanje delavke med porodniškim dopustom v času od 15. 2. 1984 do 15. 12. 1984).
Prijave s potrebnimi dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejema šola 8 dni po objavi razpisa.
Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 15 dneh po preteku razpisnega roka.

9/2—84

tekstilna tovarna, n.sol.
Novo mesto,
Foersterjeva 10

Komisija za delovna razmerja **DELOVNE SKUPNOSTI SKUPNIH SLUŽB**

objavlja dela in naloge v sektorju za informacijske sisteme in organizacijo

VODENJE IN ORGANIZIRANJE DELA **V OPERATIVNEM ODDELKU**

Pogoji:
— visokošolska izobrazba ustrezne smeri in 3 leta delovnih izkušenj pri podobnih delih in nalogah
— višješolska izobrazba ustrezne smeri in 6 let delovnih izkušenj pri podobnih delih in nalogah
— poskusni čas 3 mesece

v prodajnem sektorju

SKLADIŠČNEGA DELAVCA

Pogoji:
— končana najmanj osnovna šola
— starost nad 18 let — odslužen vojaški rok — poskusni čas: 1 mesec
Zaposlitev je za nedoločen čas. Interesenti naj pošljejo svoje ponudbe z dokazili o izobrazbi v 8 dneh po objavi na naslov: NOVOTEKS, tekstilna tovarna, n.sol.o., NOVO MESTO, Foersterjeva 10, kadrovski oddelek.
Kandidate bomo o izidu izbire pisno obvestili v 30 dneh po izteku prijavnega roka.

Ne jokajte ob mojem grobu,
le tiho k njemu pristopite
in spomnite se, kako trpela sem,
in večni mir mi zaželite.

ZAHVALA

V 80. letu starosti nas je zapustila naša draga mama, babica in prababica

NEŽA SELAK

rojena Tomažin
z Dobrave

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem in vaščanom, posebno Jerakovim za pomoč v najtežjih trenutkih, za podarjeno cvetje in izrečeno sožalje. Zahvaljujemo se zdravniku in sestram internega oddelka, tovarni zdravil Krka, pevcem in duhovnikom za opravljeni obred.

Žalujoci: otroci Slavko, Jože, Tina z družinami, Milka z možem in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 77. letu nas je zapustila naša draga mama, babica in prababica

DRAGICA BARJAKOVIČ

Žuniči 18

Zahvaljujemo se vsem sorodnikom, prijateljem, vaščanom in znancem, ki so nam v najtežjih trenutkih pomagali, nam izrekli sožalje, pokojni darovali cvetje in jo spremili na zadnji poti. Zahvaljujemo se TOK Gozdarstvo Črnomelj, Kometu—PE Stari trg ob Kolpi, govorniku tov. Cvitkoviču, družini Sterešinič in župniku za lepo opravljeni obred.

Žalujoci: sin Peter, hči Anica z družinama, vnuki in pravnuki

Ne solze naše, žalost in trpljenje,
obuditi, dragi oče, ne more te v življenje.
Zakaj, zakaj, saj tako rad si imel
življenje.
A zdaj vemo, pretežka je bila bolezen,
prebridko trpljenje.

ZAHVALA

Ob smrti našega dragega moža, očeta, starega očeta, brata, strica, tasta in bratranca

LOPOLDA DRČARJA

z Gomile pri Mirni

se zahvaljujemo zdravnikom kirurškega oddelka novomeške bolnišnice za lajšanje trpljenja med težko boleznijo. Hvala vsem znancem, sosedom, prijateljem in sodelavcem za iskrene besede sožalja, podarjeno cvetje in za številno spremstvo na zadnji poti. Iskrena hvala dekanu za opravljeni obred, pevcem za žalostinke in govorniku za poslovilne besede ob odprtem grobu. Hvala vsem, ki ste pokojnega imeli radi.

Žalujoci: Vsi njegovi

Kje si, ljubi ati, da te od nikoder ni?
Kje tvoj mili je obraz, ki je tako lepo pel
na glas?

ZAHVALA

Po hudi in težki bolezni nas je v 72. letu starosti za vedno zapustil dragi mož, oče, brat in stric

TONE MEDJA

Radovlja 33

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, vaščanom in znancem, ki so nam v najtežjih trenutkih pomagali, nam izrekli sožalje, pokojnemu darovali vence in cvetje ter ga spremili na zadnji poti. Zahvaljujemo se tudi patronažnima sestrama Anici in Marini za vso skrb in pomoč med težko boleznijo. Hvala župniku za opravljeni obred. Vsem skupaj še enkrat iskrena hvala!

Žalujoci: žena Rozalija, sin Tone in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Po težki bolezni nas je v 51. letu za vedno zapustil naš dragi mož, oče, sin in stric ter ded

STANKO JERAČ

iz Dol. Karteljevega 27

Zahvaljujemo se vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem, znancem in vaščanom, ki so nam izrekli sožalje, pokojnemu darovali cvetje in vence ter ga spremili na zadnji poti. Zahvaljujemo se tudi župniku za opravljeni obred in še posebej družinam Kastelic, Žagar in Hraster za vso pomoč.

Žalujoci: žena Ana, sin Stanko, hčerka Anica, mama ter bratje in sestre z družinami

Polje, kdo bo tebe ljubil,
kadar jaz umrla bom...

ZAHVALA

V 88. letu starosti je umrla naša dobra mama, stara mama, prababica in sestra

MARIJA REDEK

roj. Slak

Zahvaljujemo se sosedom za vso pomoč, osnovni šoli Koprivnica, ŽTO Novo mesto in ŽP Trebnje, DZS Trebnje, TS Novo mesto—enota Trebnje, Varnosti Novo mesto in Domu upokojencev Polzela za podarjeno cvetje. Hvala zdravstvenim delavcem ZD Trebnje, župniku za opravljeni obred, pevcem in vsem, ki ste pokojni podarili cvetje in jo spremili na zadnji poti.

Vsi njeni

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega očeta

JOŽETA BLAZNIKA

iz Žirkovega dola pri Sevnici

se pristrčno zahvaljujemo vsem, ki ste z nami sočustvovali, pokojnega obiskovali in ga zasuli s cvetjem v hiši žalosti ter ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti. Lepa hvala za pomoč sosedom Strlekarjevim, Rušnarjevim, Kladnikovim, Brečkovim, Oblakovim, Kantušarjevim in drugim. Zahvaljujemo se tudi župniku za opravljeni pogrebni obred in lepe poslovilne besede, tovarišu Čubarju za poslovilne besede v imenu Društva upokojencev in Zveze borcev, pevcem iz Krmelja za zapete žalostinke ter sodelavcem tovarne „Lisca“ in OŠ Šentjanž.

Žalujoci: hčerke z možmi, vnuka, vnukinje in pravnuka

Sevnica, dne 29. decembra 1983

ZAHVALA

Po dolgi in težki bolezni nas je v 58. letu starosti zapustila naša draga mama, stara mama, sestra in teta

MARIJA HERVOLJ

Potočna vas 12, Novo mesto

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem in vaščanom, ki ste nam pomagali v najtežjih trenutkih, nam izrekli sožalje, pokojni darovali cvetje in jo v tako velikem številu spremili na njeni zadnji poti. Hvala kolektivom SGP Pionir, Novoteks, ŽTO—tozd za promet Novo mesto in OŠ Dragotin Kette. Posebno se zahvaljujemo župniku za opravljeni obred.

Žalujoci: vsi njeni

ZAHVALA

V 56. letu starosti nas je mnogo prezgodaj za vedno zapustil naš dragi mož, oče, stari oče in brat

JOŽE PATE

iz Gor. Kamenc 8

Ob nenadni boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste z nami sočustvovali in nam pomagali v najtežjih trenutkih, nam izrekli sožalje, pokojnemu darovali cvetje in ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti. Posebna zahvala sosedom, GD Kamence, govorniku in župniku za opravljeni obred.

Žalujoci: žena Alojzija, sin Slavko, hčerki Marija in Jožica z družinama, brat in sestre z družinami ter ostalo sorodstvo

Gor. Kamence, 1. januarja 1984

ZAHVALA

Ko nas je v 37. letu zapustil sin, brat in stric

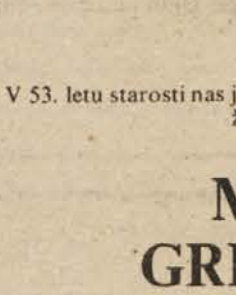
FRANCI BARTOLJ

Šentrupert 55

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in znancem, ki ste v dnevih žalosti sočustvovali z nami, nam pomagali, pokojnemu podarili cvetje in ga spremili na njegovi zadnji poti. Še posebej se zahvaljujemo zdravstvenemu osebju ljubljanske in novomeške bolnišnice ter domu ostarelih, ki ste pokojnemu skušali lajšati bolečine v času dolgoletne bolezni. Zahvaljujemo se župniku za opravljeni obred in ganljive besede slovesa ter pevcem za zapete žalostinke.

Žalujoci: mama Pavla, sestra Olga in brat Jože z družinama ter ostalo sorodstvo

Šentrupert, Ljubljana, Koper, 6. januarja 1984

ZAHVALA

V 53. letu starosti nas je po težki in hudi bolezni zapustila draga žena, sestra in teta

MARIJA GREGORČIČ

iz Stranske vasi

Zahvaljujemo se sorodnikom, prijateljem in znancem ter vaščanom za pomoč v težkih trenutkih. Hvala vsem za izrečeno sožalje, za številne vence in cvetje, posebno IMV, OO ZB, GD Stranska vas in Lakovnice, ter vsem, ki ste jo v tako velikem številu spremili na njeni zadnji poti. Zahvalo izrekamo zdravnikom in zdravstvenemu osebju internega oddelka bolnišnice Novo mesto, govorniku, župniku za opravljeni obred ter pevcem z Ruperč vrha za zapete žalostinke. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoci: mož Peter, sestre in bratje z družinami

ZAHVALA

V 63. letu starosti nas je mnogo prezgodaj zapustila naša zlata mama, babica, sestra in teta

SILVA ARKO

roj. Šmajdek
Zagreška 14

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sos-tanovalcem Zagreške 14 in znancem, ki ste nam pomagali v najtežjih trenutkih, nam izrekli sožalje, pokojni darovali cvetje in jo v tako velikem številu spremili na zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo internemu oddelku splošne bolnišnice Novo mesto za nesebično pomoč, OO ZB Novo mesto, IMV—tozd Commerce, nabavnemu oddelku Novoteksa, SDK Novo mesto, RŠC Titovo Velenje, govornikom za poslovilne besede, pevskemu zboru iz Šmihela za pesmi ob slovesu in godbi na pihala.

Žalujoci: sin Marjan z ženo Valčko, hčerke Stanka in Majda z družino in Zdenka, sestre ter ostalo sorodstvo

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

ODDAM slašičarno v Bršljinu v najem za dve do tri leta. Z malo popravila lahko služi za slašičarno, kavo, bife ali drugo. Cena po dogovoru. Informacije: Stjepan Kišan, Danila Bučarja 22, Novo mesto.

OBVESTILA

GRAVERSTVO Aleksander KEČKEŠ. Novi naslov: Šentjernejski (delavnica), telefon (068) 32-048, Novo mesto, Novi trg 1 (hotel Metropol), telefon (068) 21-348.

SERVIS Candy — popravilo gospodinskih strojev. Glavni trg 4, obveščila stranke, da bo delavnica zaradi boleznih zaprta. Oglasite se na telefon 74-114.

PIŠČANCE težke pasme, bele in grahaste, od dveh do petih tednov starosti bomo prodajali v marcu. Naročila in predplačila sprejemamo vsak dan popoldne. Franc HUMEK, Irča vas 18, Novo mesto.

TISKAMO na les, tekstil, PVC, kovine, steklo. Telefon (068) 88-807 APA studio.

CENJENE STRANKE OBVEŠČAM, DA IMAM SPET NA ZALOGI!

— jelkino eterično olje za zdravljenje astme, bronhitisa, pljučnih boleznih in drugih prehladov
— mazilo zoper revmo
— mazilo zoper boleznih ožilja
— mazilo zoper glivične ekceme
— čaje zoper živčne bolezni in
— šentjanžev olje za zdravljenje opeklin in ran
Pošljem po povzetju. Navodila priložena. Se priporočam! Stane ERJAVEC, Poklukarjeva 57 a, 61111 Ljubljana.

ZAHVALA

Ob katastrofalni nesreči, ki me je doletela 24. 7. 1983, se najlepše zahvaljujem vsem sosedom, vaščanom KS Gor. in Dol. Lokvica ter GD in okolice za hitro pomoč pri reševanju in dograjevanju mojega poslojpa v Gor. Lokvici 8. Prav tako hvala KS Grabrovec, Kravčji vrh, Dobravice, Dragomlja vas, Bereča vas, Trmolec in občini Metlika. Vsem, ki ste mi pomagali materialno ali z denarjem, najlepša hvala. Jože Šuklje, Gor. Lokvica.

Stranke obveščamo, da prodajamo rjave enoletne kokoši nesnice za zakol ali nadaljnjo rejo. STANE ZDRAVJE, Zalag 17, Novo mesto, telefon 24-594.

VABIMO k sodelovanju zastopnike za prodajo knjig na območju Zasavja in Posavja. Zaposlitev je honorarna. Pogoj: osebni avto. Pismene ponudbe pošljite na naslov: Danijel Robič, Copova 9, Celje.

IŠČEM pošteno in dobrasrčno upokojenko, da bi gospodinjila starejšemu upokojenku. Ponudbe pošljite (s pogoj) pod šifro: GOSPODINJA.

PREKLICI

JANEZ KOFALT, Vrtača 14, 68333 Semič, prepovedujem hojo, vožnjo in spuščanje kokoši po moji zemlji. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjal.

ČESTITKE

Dragi mami, stari mami in prababici KATARINI FLEK s Tanče gore čestitam ob njeni 85-letnici in ji želimo še veliko let. Vsi njeni.

35-letnico skupnega življenja bosta praznovala naša draga mama in oče MRHARJEVA iz Novega mesta. Ob tem jubileju jima iskreno čestitam z željo, da bi še veliko let praznovala zdrava in vesela v krogu svojih otrok, Ivica, Vojka in Bojana z družinami, šest vnukov pa jima pošilja koš poljubčkov.

Dragemu možu in atu ANTONU ZORETIČU iz Javorovice pri Šentjerneju za 80. rojstni dan in god iskreno čestitam in želimo še mnogo zdravih in srečnih let. Žena Ivanka in otroci France, Fani, Stanko, Ivan, Tone, Ivanka, Minka, Lojze in Zalka z družinami.

Črni dan je moral priti, bridkosti dan, dan solza. Težka bila je ločitev, ves jok, vse solze so bile zaman.

ZAHVALA

V 78. letu starosti nas je za vedno zapustil naš dragi, nepozabni mož, brat, stric, boter in dedek

JANEZ OGOREVC

iz Dednje vasi 1

Iskreno se zahvaljujemo dr. Šprajcu iz Brežic za večkratne obiske na domu in lajšanje bolečin, Cvetkovim in Mimici Kostanjšek, ki so mi prvi priskočili na pomoč, prav tako vsem, ki so v teh težkih trenutkih pomagali, predvsem sosedom Omerzelovim, Preskarjevim, družini Petrišič in Lipar. Iskrena zahvala darovalcem vencev in cvetja ter vsem za izraženo sožalje. Posebna zahvala lovski družini Pišce za vso skrb in organizacijo pogreba, praporščakom LD Pišce, Globoko, Brežice, ZB Pišce in DUI iz Brežic, godbi iz Stare vasi, oktetu Orlica iz Pišec, župniku in Pišec za opravljeni obred, nečakom, ki so pokojnega nosili k zadnjemu počitku. Pristrčna hvala govornikom za poslovljene besede, Jožetu Zorčiču, Ivanu Cizlu, Alojziji Radanovič in Gvidu Kostevcu.

Žalujoči: žena Rezka, brat Miha z družino, sestre Micka, Rezka in Karolina z družinami, posvojenka Anka in Zinka z družinama; pogrešata dedka Metka in Bogdanček

ZAHVALA

Tiho, kakor je živela, se je za vedno poslovila od nas naša dobra mama

PEPCA FLORJANČIČ

iz Loke pri Šentjerneju

Zahvaljujemo se dobrim sosedom, znancem in prijateljem, ki so pokojno med boleznijo obiskovali, zdravstvenemu osebju ZP Šentjernejski, župniku in kaplanu za obiske na domu in za pogrebni obred. Zahvaljujemo se tudi vsem, ki so se s cvetjem poklonili njenemu spominu, posebno delovni organizaciji osnovne šole Šentjernejski in SGP Pionir Novo mesto. Vsem, ki ste za našo mamico karkoli žrtvovali, nam izrekli sožalje in nam v težkih trenutkih pomagali, iskrena hvala!

Vsi njeni

Loka, 5. januarja 1984

ZAHVALA

V petek, 6. januarja, smo se na miren pokopališču poslovili od ljube dobre mame

MARIJE KIRM

rojene Steklasa s Sel

Iskreno se zahvaljujemo vsem sosedom, prijateljem, sorodnikom in znancem za vso skrb, pomoč in tolažbo v času bolezni, vsem, ki ste pokojno spremlili k zadnjemu počitku, ji poklonili vence in cvetje, nam pa izrekli sožalje. Zahvaljujemo se sodelavcem Dane Mirna, KZ Krka Novo mesto in SDK Novo mesto za podarjene vence in spremstvo na zadnji poti, župniku za opravljeni obred ter pevskemu zboru za zapete žalostinke.

Žalujoči: sinova Jože in France, hčerke Marija, Ema, Lojzka, Milka, Hedi in Anica z družinami ter sorodniki

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 12. januarja — Tatjana Petek. 13. januarja — Veronika Sobot. 14. januarja — Srečko Nedeljc. 15. januarja — Pavel Ponedeljc. 16. januarja — Marcel Torek. 17. januarja — Anton Sreda. 18. januarja — Suzana Četrtek. 19. januarja — Marij

LJUNINE MENE 18. januarja ob 15.05 — ščip

KINIO

BREŽICE: 13. in 14. ameriški film Parazit. 13. 1. italijanski film Duh v

mali oglasi

SLUŽBO DOBI

ZAPOSLIM avtomehanika, avtokleparja in avtoličarja. Telefon (068) 43-733.

TAKOJ ZAPOSLIM strojnega ključavničarja, kovinostrojarja in PK delavca kovinske stroke. Vse ostalo po dogovoru. Strojno ključavničarstvo SLAPNIČAR, Cegelnica, Novo mesto, tel. (068) 22-706.

STANOVANJA

ODDAM opremljeno dvosobno stanovanje s centralno kurjavo in telefonom družini ali samcem. Informacije na Mestnih njivah 9, stanovanje 7, ali telefon 25-787 (dopoludne).

SOBO v Novem mestu išče pripravnica. Telefon 32-031 (od 18. do 19. ure).

BREZPLAČNO oddamo sobo v Trebnjem uslužbenki srednjih let, ki bi bila pripravljena pomagati v gospodinjstvu. Ostalo po dogovoru. Naslov v upravi lista (45/84).

Motorna vozila

PRODAM fiat 125 po delih. Francič Ivan Stara vas 23 pri Šentjerneju.

PRODAM Zastavo 101C, letnik 80. Oglasite se popoldne na Ragovski 17.

GOLF, letnik 1978, prodam. Telefon 32-119.

SPAČKA, letnik 1976, prodam. Informacije po telefonu (068) 22-716 (po 15. uri).

R 4, letnik 1976, prodam. Bojanc, Kristanova 53, Novo mesto.

R 4 TL, oktober 1980, prodam. Informacije po telefonu 24-485 (po 14. uri).

ZASTAVO 101, dobro ohranjeno, prodam. Marjan Škrbec, Ratež 29, Brusnice.

R 4, letnik 1979, prodam. Telefon 20-544.

ZASTAVO 750 L, letnik 1976, prodam. Telefon 24-695.

NSU 1200 prodam. Cesta 3 M. Perme, Šmarjeta. Informacije dopoldne na telefon 84-912.

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: DITC, tozd Časopis Dolenjski list, Novo mesto.

USTANOVITELJI LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Niko Rihar.

UREDNIŠKI ODBOR: Ksenija Khalil (direktor in glavni urednik), Marjan Legan (odgovorni urednik), Rija Bačar, Andrej Bartelj, Marjan Bauer (urednik Priloge), Mirjam Bezek, Bojan Budja, Zdenka Lindič—Dragaš, Milan Markelj, Pavel Perc, Jože Primc, Drago Rustja, Jože Sjmčič, Jožica Teppey, Ivan Zoran in Alfred Zeleznik. Tehnični urednik: Pjiloge: Jože Matkovič. Ekonomska propaganda: Janko Saje, Iztok Gačnik.

IZHAJA vsak četrtek — Posamezna številka 20 din. Letna naročnina 900 din — Za delovne in družbene organizacije 1.800 din, za inozemstvo 15 ameriških dolarjev oz. 40 DM (oz. ustrežna druga valuta v tej vrednosti) — Devizni račun 52100—620—170—32000—009—8—9 (Ljubljanska banka, temeljna dolenjska banka Novo mesto).

OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu za komercialne oglase 325 din, za razpise, licitacije ipd. 455 din, 1 cm na določeni, srednji ali zadnji strani 495 din, 1 cm na prvi strani 650 din. Vsak mali oglas do 10 besed 180 din, vsaka nadaljnja beseda 18 din. Na podlagi mnenja sekretariata za informacije IS skupščine SRS (št. 421—1772 od 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje davek od prometa proizvodov.

TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK v Novem mestu. 52100—603—30624 — Naslov uredništva: 68001 Novo mesto, Germova 3, p. 33, telefon (068) 23-606 — Naslov ekonomske propagande, malih oglasov in naročniškega oddelka: Jenkova 1, p. 33, telefon (068) 24-006 — Nenaročnih rokopisov in fotografij ne vračamo — Časopisni stavek, filmi in pretom: DITC, tozd Grafika, Novo mesto — Barvni filmi in tisk: Ljudska pravica, Ljubljana.

postelji. 14. 1. ameriški film Na desno rame. 15. in 16. 1. ameriški film Reši se, kdor se more. 17. in 18. 1. ameriški film Telo in duša.

DOLENJSKE TOPLICE 14. in 15. 1. angleški film Ognjene kočije.

KOSTANJEVICA: 14. 1. ameriški film Fantazija. 15. 1. hongkonški film Peterica močnih.

NOVO MESTO — DOM JLA: Od 13. do 15. 1. ameriški film Sama v noči. Od 16. do 18. 1. ameriški film Osamljeni ata.

SEVNICA: 12. in 13. 1. ameriški film Zver v človeku. 14. in 15. 1. francoski film Voja policij. 14. in 15. 1. ameriški risani film Tom in Jerry. 18. in 19. 1. hongkonški film Nepremagljivi iz pekla.

dam. Dolinar, Šentjernejski 209 a. PRODAM FIAT 125 s plinsko napravo, dobro ohranjen, registriran do 28. decembra 1984, Pero Matič, Jerebova 8/b, Novo mesto. Cena 800.000.

PRODAM HUSQVARNO 250 CR, letnik 1980, brez elektrike, za 7 M. Brosi Prah, Krška vas 40, 68262 Krška vas.

ZASTAVO 101 comfort, letnik 1980, prodam. Informacije po telefonu 44-479, od 15. ure dalje.

Kmetijski stroji

PRODAM prikolico za traktor „Tomo Vinkovič“. Telefon (061) 52-418.

BCS in grablje Maraton prodam po ugodni ceni. Anton Novak, Družinska vas 38, telefon 84-054.

PRODAM

ZMRŽOVALNO SKRINJO (310 l) prodam za polovično ceno. Brulc, Vinja vas 13, Novo mesto.

PRODAM etažno centralno peč (15000 cal.) in smučarsko opremo za otroke in odrasle. Telefon 24-297.

PRODAM termoakumulacijsko peč ELIND 2,5 in otroško posteljico z jogijem. Mira Žagar, Majde Šilc 6, Novo mesto.

PRODAM skedenj v izmeri 15x9 m. Maver Jože, Gabrovka 19, p. Zagradec.

PRALNI STROJ GORENJE, dve postelji, dva fotelja in mizico prodam po zelo ugodni ceni. Telefon 21-942, Mestne njive 4 a, stan. 3, Novo mesto.

ČEBELJI VOSEK PRODAM. Kvalitetnih 100 kg voska prodam za dinarje deviznega porekla. Ante Pavlovič, Tribučev 58, 68340 Črnomelj.

VIBRATOR (bencinski), „Tomos“ za beton, konzolno dvigalo „Grosuplje“, betonski mešalec (300 l) „Sigma“ prodam. Telefon 21-983, od 17. do 19. ure.

ŽREBETNO KOBILO prodam. Jože Draginc, Konec 11 a, 68000 Novo mesto.

PRODAM 1m³ suhih borovih plohov. Telefon 23-355.

PRODAM 5000 kg sena in 2500 kg detelje. Informacije po telefonu 22-408.

SENO prodam. Pavlin, Gotna vas 18, Novo mesto.

PORAVNALNIK širine 35 mm, lesene konstrukcije, prodam po ugodni ceni. Lukan, Rumanja vas 40, Straža.

PRODAM belo posteljo z jogijem, PZ 125 in novo krzveno jakno (nutrija) številka 42. Telefon 22-306.

PRODAM starejši 120-basno klavirsko harmoniko s petimi registri za 35.000,00 din. Telefon (068) 85-116.

PRAŠICA (160 kg) prodam. Kličite telefon (068) 84-996.

KRAVO prodam. Jože Zorko, Dol. Mokro polje 12, Šentjernejski.

POCENI prodam raztegljiv kavč, dva fotelja in rebrast radiator. Telefon 25-195.

PRODAM skoraj nov 100 W ojačevalec z boksi (2x50/100 W), 8 omov, in kombinacijo radio-kasetofon. Ivan Kafol, Trstenik 15, 68233 Mirna.

PRODAM novo, brezhibno plinsko peč. Anton Mihalčič, Velika Cikava 2, Novo mesto.

PRAŠICA (140 kg) prodam. Telefon 25-854.

PRODAM 3 tone sena. Gor. Mraševo 5, Novo mesto.

GARAŽO za osebni avto, pločevinasto, montažno, prodam. Informacije na telefon 71-178.

PRODAM peč za centralno ogrevanje FEROTERM (35000 cal.) in 160 členov radiatorjev TRIKA 604/4. Informacije vsako popoldne od 15. ure dalje na telefon 24-628.

PRODAM 100-litrski akvarij z vso opremo po zelo ugodni ceni. Sikošek, Prečna 25 a, telefon 24-228.

PRODAM skoraj novo kuhinjo (elementi, hladilnik, štedilnik, miza, stoli). Informacije vsak dan od 16. ure dalje na telefon (068) 23-548.

KUNCE velika činčila, za rejo, prodam. Štefka Friščič, Titova 86, Senovo.

PRODAM pralni stroj Ei Niš, star dve leti. Oglej vsak dan od 18. ure dalje. Bojan Pureber, Velika Cikava 17, Novo mesto.

PRODAM ali menjam nov toplovodni kotel TAM Boris Kidrič kapacitete 40000 kalorij za manjšo peč FEROTERM od 30 do 35000 kalorij. Ilič, Zagrebška 18, Novo mesto, telefon 23-579.

POCENI PRODAM zaradi selitve dobro ohranjeno spalnico ročne izdelave ter dnevno sobo. Informacije po telefonu 79-106 vsak delavnik od 6. do 14. ure.

PRODAM nov ležeči bojler (80 l) ali zamenjam za pokončnega. Franc Henigman, Dol. Toplice 224.

KORUZO prodam. Petelinjek, Smolenja vas 62, Novo mesto, telefon 25-096.

PRODAM zimске gume na obročih za škodo 100. Amalija Rozman, Kristanova 1, Novo mesto.

PRAŠICA, težkega okrog 150 kg, krmiljenega z domačo krmno, prodam. Blažič, Strayberk 3, Otočec.

PRODAM staro leseno hišo, primerno za brunarico. Hiša je za odseitev. Jože Vidmar, Dolž 42, Novo mesto.

PRODAM okoli 3000 kg sena po

*So svečke na jelki se prižgale,
oči so tebe iskale,
a ti, draga mami, daleč si odšla,
ne vidiš najinih solza,
ne shitiš naše bolečine,
spomin nate nikdar ne izgine!*

ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage mame in stare mame

MARIJE DEBELJAK

iz Gor. Straže 163

se pristrčno zahvaljujem sorodnikom, sostanovalcem, vaščanom in vsem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani, nama kakorkoli pomagali, izrekli sožalje in spremili pokojno na zadnji poti. Posebej se zahvaljujem celotnemu kolektivu Kolodvorske restavracije Novo mesto za venci in denar ter podjetju Novoles za venci in godbo. Naknadno pa se zahvaljujem osebju splošne bolnišnice Novo mesto, župniku za lepo opravljeni obred, družini AŠ ter Gantarjevim za vsestransko pomoč. Vsem še enkrat najlepša hvala!

Žalujoči: hčerka Dragica in vnukinja Nataša

*Dom je prazen in tih,
ker tebe, dragi ata, ni,
a v srcih naših ostal boš živ.*

ZAHVALA

V 62. letu starosti je prenehalo biti srce našemu ljubemu možu, atu, staremu atu, bratu in stricu

FRANCU SMREKARJU

iz Stare Bučke 3

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so nam v najtežjih trenutkih stali ob strani, z nami sočustvovali, nam izrekli sožalje, pokojnemu darovali vence in cvetje in ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti. Posebna hvala kolektivom KZ Krka, TZO Škocjan, IMP TEN—tozd Telekomunikacije Ljubljana, gasilskim društvom Škocjan, Grmovlje, Dobrava, Dole, Zagrad, Zbure in Bučka za organizacijo pogreba in številno spremstvo, Šentjernejskemu oktetu za zapete žalostinke, govorniku za poslovilne besede in duhovnikom za lepo opravljeni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: žena Mici, sin Franci in hčerka Mimica z družinama, sestra Fani ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 85. letu starosti nas je zapustila draga mama, stara mama, prababica in teta

FRANČIŠKA ŽIBERT

rojena GAČNIK
z Zagrebške 23

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so nam izrekli sožalje, darovali cvetje in vence ter spremili pokojno na zadnji poti. Zahvaljujemo se tudi zdravnikom in strežnemu osebju nevropsihiatričnega oddelka novomeške bolnišnice za vso skrb in nego, kakor tudi KO ZB Majde Šilc, pevcem, godbi in govorniku KS.

Vsi njeni

*Mama, kakor tiho, skromno si živela,
tako si odšla od nas.
Tiho solza je spolzela,
ko utihnil je tvoj glas.*

ZAHVALA

V 76. letu starosti nas je za vedno zapustila naša dobra mama

ANGELA FABJAN

iz Škocjana 4

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, prijateljem in znancem, ki ste pokojni podarili vence in cvetje in nam izrekli sožalje. Zahvaljujemo se zdravnikom iz Šentjerneja ter župniku za lepo opravljeni obred.

Žalujoči: sin Tone z ženo Jožico

ZAHVALA

V 77. letu starosti nas je za vedno zapustila naša draga teta in sestra

FRANČIŠKA ERJAVEC

s Sel pri Ratežu

Zahvaljujemo se vsem prijateljem, znancem, sosedom in sorodnikom, ki so nam v težkih trenutkih stali ob strani, nam izrekli sožalje, pokojni darovali vence in cvetje ter jo spremili na zadnji poti. Hvala sodelavcem iz IMV za izrečeno sožalje ter za podarjeni venci. Hvala župniku za opravljeni obred. Še enkrat vsem iskrena hvala!

Vsi njeni

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame in stare mame

ANTONIJE WOLF

iz Črnomlja, Mirana Jarca 22

se toplo zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem, ki ste pokojno v tako velikem številu spremili na zadnji poti, ji poklonili vence in cvetje, nam pa izrekli sožalje. Najlepše se zahvaljujemo cerkvenim pevcem za lepo petje in kaplanu za opravljeni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: vsi njeni

V SPOMIN

14. januarja bo minilo žalostno leto,
odkar nas je za vedno zapustil naš dragi mož, oče in ded

STANE ROBIDA

Sela 14 pri Dolenjskih Toplicah

Spomin nanj bo vedno živ. Hvala vsem, ki se ga spominjate.

Vsi njegovi

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta, deda, brata, zeta, svaka in strica

FRANCA KOCJANA

iz Ardra pri Raki 16

se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, znancem, prijateljem, ki so nam pomagali v najtežjih trenutkih, nam izrekli sožalje, pokojnemu darovali vence in cvetje. Zahvaljujemo se kolektivoma Transport Krško, Motel Čatež, SO Krško in OOOB Raka za poslovilne besede. Velika zahvala vaščanom vasi Ardro in Dedni vrh, posebno Bajčevi in Danijeli Pirc.

Žalujoči: žena Ivanka, hči Ivka z družino, sin Franci z družino in ostalo sorodstvo

OSMRTNICA

Nepričakovano nas je komaj v 50. letu starosti zapustil

ANTON VRTAČIČ

upokojenec naše delovne organizacije

Ohranili ga bomo v spominu kot poštenega, delavnega in vestnega delavca, ki je petindvajset let z izrednim posluhom in natančnostjo opravljal delo predelavca v skladišču surovin.

Kolektiv DO Krke, tovarne zdravil Novo mesto

OSMRTNICA

Nenadoma nas je zapustil naš delavec

JANEZ VOVKO

čevljar
iz Biške vasi

Vestnega in marljivega sodelavca bomo ohranili v trajnem spominu.

Delavci, samoupravni organi in družbenopolitične organizacije Tovarne obutve Novo mesto

OSMRTNICA

Umrli je naš učitelj in dragi prijatelj, oblikovalec podobe našega mesta, univerzitetni profesor in akademik

MARJAN MUŠIČ

arhitekt

Varovali bomo sadove njegovega dela.

Dolenjski muzej Novo mesto
Študijska knjižnica Mirana Jarca Novo mesto
Zavod za varstvo narave in kulturne dediščine Novo mesto

Novo mesto, 6. januarja 1984

ZAHVALA

Komaj v 45. letu starosti nas je
prezgodaj zapustil naš dragi sin,
brat in stric

ALOJZ SMREKAR

iz Rožnega dola

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo sosedom, prijateljem, znancem, kaplanu za lepo opravljeni obred, organizaciji SZDL Rožni dol, PGD Rožni dol, trgovskemu podjetju Dolenjka Novo mesto, GG Črnomelj, Novomontaža Novo mesto in vsem ostalim, ki ste ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti.

Žalujoči: mama, bratje, Stane, Jože, Miro, sestri Tončka in Irena z družino

ZAHVALA

V 82. letu starosti je dočrpela naša draga mama

ANTONIJA VIDE

iz Žvabovega pri Šentjerneju

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki ste z nami sočustvovali, darovali cvetje, izrazili sožalje ter nam na kakršenkoli način lajšali bolečine v najtežjih trenutkih. Še posebej se zahvaljujemo osebju doma počitka v Mengšu in župniku za poslovilni obred. V veliko uteho nam je, da ste jo imeli radi, jo spoštovali in v tako velikem številu spremili na njeni zadnji poti.

Vsi njeni

Šentjernej, Graz, Velika vas, Bad Wimpfen

*Zlata mama si bila,
s svojim zgledom si živeti nas učila,
zdaj za vedno si odšla,
naj bo lahka zemlja, ki te je pokrila.*

ZAHVALA

V 84. letu starosti nas je zapustila dobra mama, stara mama ter babica

JOŽEFA TOPOLOVEC

Šemonova mama
iz Vrbovc pri Šentjerneju

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in vaščanom, ki so nam izrekli sožalje in spremili pokojnico na zadnji poti. Zahvaljujemo se DITC—tozd Tiskarna Novo mesto za podarjene vence ter Iskri—tozd Upori Šentjernej. Zahvalo smo dolžni tudi duhovnikom iz Šentjerneja in Kostonjevičev za lepo opravljeni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoči: otroci z družinami in ostalo sorodstvo

Stari in novi naročniki našega časnika se z žrebom potegujejo za 18 premij, med katerimi je tudi počitniška prikolica — Vsak novi naročnik dobi nagrado — Vseh nagrad je za novi milijon dinarjev — Minuli teden 102 nova naročnika!

REGINA FIR

Komaj 16 letji je bilo, ko je morala Regina Fir iz rojstne Metlike služiti kruh v Zagreb.

Kot tretji izmed šestih otrok se je rodila družini, kjer so morali starejši otroci skrbeti za mlajše, kar tujinje ni bilo prizaneseno. A ni skrbela le za lastne brate in sestre, temveč tudi za mnoge zagrebške otroke neznanih stankajočih staršev, ki jim je s sodelavkami kupovala kruh. Veliko se je takrat družila z delavsko in študentsko mladino, se z njo udeleževala zborovanj in demonstracij, tako da je njeno delo, ki marsikomu ni bilo pogodu, postajalo v naprednem gibanju vse bolj vidno. Av svoji zagnanosti ni pomislila na nevarnost, dokler ni bila opozorjena in se leta 1941 vrnila v Metliko.

Toda seme-upora proti nepravilnostim, zatiranju in pozneje samovolji in okupatorji je bilo zasejano v njej. V rojstnem kraju je nadaljevala delo, ki se ga je delno „izučila“ že v Zagrebu. Postala je obveščevalka, pri čemer so ji pomagali njena izredna iznajdljivost, mladostna predznanost, večni optimizem. Nikoli ji ni bilo mar tvegati. Njeno delo je bilo čutiti v vsem mestu, a je kljub temu srečno ušla vsem okupatorjem v groznjani, saj je bila Me-

tlika tako enotna, da ni bilo izdajalstva, ki bi škodovalo delovanju oz. razvoju Oslobojilne fronte.

Že med vojno in tudi po njej je obiskovala vrsto političnih tečajev in opravljala mnogo odgovornih funkcij, po vojni tudi v Črnomlju in v republiko. „Bilo bi preveč, če bi naštevala vse, a prav gotovo je vsaka izmed nalog, ki sem jih opravljala takrat, pomenila kamenček v mozaiku, ki ga sestavljam danes.“ pove Regina, ki kljub temu da je konec preteklega leta dopolnila 70 let, še vedno ni prenehala z delom. Skratini si ne le krajša urice pod večer življenja, temveč bo z njim zapustila kasnejšim rodovom pomemben spomenik v spomin in opomin.

Firova je v začetku petdesetih let postala vodja oddelka NOB pri Belokranjskem muzeju v Metliki, kamor je prinesla mnogo materiala, ki ga je zbirala že prej. „Nisem dovolila, da bi za soborci, aktivisti, ki sem jih dobro poznala, ostala le imena, zato sem se posvetila zlasti pisanju biografij. Danes jih imam že nekaj sto, temu delu pa sem se posvetila predvsem zadnji dve desetletji, odkar sem v pokoju.“ ne skriva zadovoljstva Regina.

V zadnjem času posveča največ pozornosti pisanju biografij kmečkih žena — aktivistk, od katerih bi mnoge brez nje ostale za vedno anonimne. Pred leti jih je še obiskovala po vaseh, danes pa se na povabilo rade oglašajo pri njej v Metliki. „Zavedam se, da bom morala s svojim delom pohiteti, saj so mnogi borci že odšli, pravi in se zamisli: „Gotovo bom morala kdaj napisati tudi kaj o sebi, a doslej še nisem utegnila.“

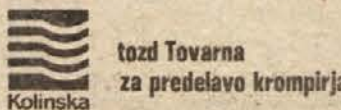
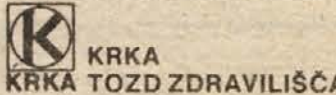
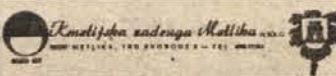
M. BEZEK

Nagradno akcijo so omogočili:

TOZO Industrija gradbene keramike
Trebnje - Račje selo

Dolenjski list, največji jugoslovanski pokrajinski tednik, je priredil za svoje stare in nove naročnike nagradno akcijo, v kateri bo razdelil za milijon novih dinarjev nagrad. Glavna nagrada — z javnim žrebom jo bomo podelili marca — je počitniška prikolica Adria—Caravan 380 QLS. Takrat bo žreb izbral še 17 srečnežev, ki bodo za svojo staro ali novopečeno zvestobo Dolenjskemur listu nagradieni z dragocnimi darili, med katerimi naj omenimo zamrzovalno skrinjo, 20 kvadratnih metrov keramičnih ploščic, dva vikend turistična sprejemnik, 10 vrhunskih gugalnikov, smučarski kombin-ezon, kakršnega ima Bojan Križaj, itd.

Da bi bilo prvo srečanje Dolenjskega lista in novega naročnika prijetnejše, smo za vsakega novega bralca pripravili lepo knjigo, vsak deseti novi naročnik pa bo dobil eno od nagrad, ki jih je za nove naročnike Dolenjskega lista pripravilo dolenjsko združenje delo. Med temi nagradami so izdelki Krkine kozmetične, prehrambne, dietetične in izolacijske proizvodnje, oblačila metliške Beti, keramični izdelki IGK z Račjega sela, tesnila in garniture Sparxa DO Tesnila iz Trebnjega, kolekcije pijač Dane z Mirne, kolekcije prehranskih izdelkov Kolinske z Mirne, srajce in bluze (po izbiri) novomeškega Laboda, kolekcije pijač metliške Vinske kleti in številne hranilne knjizice Ljubljanske banke—TDB Novo mesto, na vsaki je vloga 1.500 din.

Nobena od teh nagrad ni vredna manj, kot znaša celoletna naročnina na Dolenjski list. Topomeni, da sodelovanje v veliki nagradni naročniški akciji Dolenjskega lista takoj povrne denar, ki ste ga izdali za celoletno naročnino. Kako priti do nagrade, kako sodelovati v žrebanju za eno od 18 premij, med katerimi je tudi počitniška prikolica Adria—Caravan 380 QLS, kijo je prispevala IMV, glavna pokroviteljica naše nagradne igre?

Treba je samo izrezati in izpolniti naročilnico, ki jo objavljamo na tej strani. Izpolnjeno naročilnico dajte v kuverto in pošljite na naslov: Uredništvo Dolenjskega lista, Germova 3, Novo mesto 68000. Seveda lahko naročilnico na Dolenjski list oddate tudi osebno na našem naročniškem oddelku v Jenkovi 1 v Novem mestu. Nove naročnike zbirajo tudi

naši marljivi poštarji. Dolenjski list lahko naročite tudi pri njih. Objavljamo seznam novih naročnikov, ki so se na Dolenjski list naročili v minulem tednu. Vsak od njih bo dobil lepo knjižno darilo, vsak deseti pa še nekaj več. Knjige smo že poslali po pošti, nagrade, ki jih dobi vsak deseti novi naročnik, pa bomo začeli deliti 1. februarja.

Do torka, 10. januarja, ko smo zaključili to številko našega časnika, sta Dolenjski list naročila 102 naročnika.

IZREŽITE, IZPOLNITE, POŠLJITE na naslov: Uredništvo Dolenjskega lista, Germova 3, Novo mesto, 68000

Tisočak gre v Krško

Za novoletno nagradno križanko smo prejeli samo 316 rešitev — Veliko napak pri dveh geslih

Četudi med novoletnimi prazniki ni bilo snega, ki bi vabil na plano, se zdi, da so se ljudje zabavali in kratkočasili prej s čem drugim kot pa z reševanjem novoletne nagradne križanke Dolenjskega lista. Do 9. januarja smo namreč prejeli samo 316 rešitev, kar je veliko manj kot običajno. Za manjše število rešitev je morebiti kriva tudi križanka, saj sploh ni bila lahka.

Med tistimi, ki so poslali pravilno rešitev, je žreb nagrade razdelil takole: 1.000 din prejme Jože Rihter iz Krškega, 750 din Veronika Glavač iz Jame pri Mavčičah, 500 din Milka Marčan iz Novega mesta, po 250 din pa Simon Stevo iz Črnomlja, Uroš Jantolek iz Novega mesta, Dušan Slana iz Novega mesta, Dušan Metelko iz Sevnice, Danica Vrbinc iz Gotne vasi, Helena Smerdu iz Novega mesta in kolegij Radia Brežice. NAGRAJENCEM ČESTITAMO!

PLANINCI NA POHODIH

SEVNICA — Običaj je, da planinci 1. januarja, ko marsikdo preganja mačka v topli postelji, krenejo peš na Lisco, prvo naslednjo nedeljo pa na Bohor. Tokrat jih je s Krakovega krenilo na Lisco 25, v nedeljo pa se je s sevniške avtobusne postaje odpeljalo na izhodišče pohoda, v Zabukovje, 23 planincev. Prepeščili so ves Behor.

RAZSTRELILI GRANATO

BUDNA VAS — Civilna zaščita pri oddelku za ljudsko obrambo v sevniški občini je minuli petek poskrbela za uničenje 80 milimetrskih topovske granate. Šlo je za ostanek iz 2. svetovne vojne. Pristojne je na nevarnost opozoril Alojz Keber. Ker se še vedno tu in tam najde tako orožje, je najbolje obvestiti miličnike ali civilno zaščito, ki priskrbijo strokovnjaka za uničenje.

LJUDJE Z ZAŠČITENIMI HRBTI!

Zvedel sem za početje tovariša Župana, kako skupaj z gostilničarjem Pri razbiti buči kupuje okrog prašiče, teleta, krave in druge živali ter jih nato družno prodajata klavnici, seveda po znatno višji ceni. „Bomba!“ sem vzkliknil, „to bodo ljudje hlastoma brali.“ Na trdna tla me je postavil prijatelj: „Pusti zadevo pri miru, tovariš Župan ima krepko zaščiten hrbet.“

Vsa Repičovina je govorila o tovarišu Rdečniku, ki je nakupil stroje za zemeljska dela, najemal študente, da so upravljali z njimi, služil lepe denarce, neda bi mignil z nožnim palcem. „To bo nekaj za Delavski glas,“ sem bil navdušen, in ko sem

zadevščino razložil znanцу z repiške občine, me je povabil na vinjak in mi šepnil na levo uho: „Pusti Rdečnika in njegove stroje lepo pri miru. Z obelodanjenjem tega boš škodil le sebi. Niti sanja se ti ne, kako ima tovariš Rdečnik zaščiten hrbet.“

Ko sem se hotel spraviti nad tovariša Izvršnika, ki izdaja na nekem našem otoku sobe svojega razkošnega vikenda, mi je stopila na pisalni stroj soseda: „Ne koplji so lastne jame! Mar ne veš, da si je tovariš Izvršnik z roko v roki z ljudmi iz Belega mesta? Hrbet ima zaščiten, kot je zaščiten medved.“

Tovarišu Sezedelejeviču sem hotel očitati v De-

lavskem glasu to, da je premalo med ljudmi, da sedi in se dolgočasi v svoji z dimom zasmrajni pisarni, pa mi je rekel sodelavec: „Ne praskaj se, kjer te ne srbi! K tovarišu Sezedelejeviču hodijo po vino ljudje, ki jih ti lahko opazuješ le preko daljnogleda ali po televiziji. Sezedelejevičev hrbet je zaščiten z močno zaveso.“

Delavski glas je naročil, naj napišem kaj o tovarišu Sindikalčiču. Hotel sem se razpisati o tem, kako se tovariš Sindikalčič niti ne zmrdne ob nenehni podražitvah, ob upadanju delavčevega standarda, kako malokdaj ali nikdar ne zaščiti delavca, ki se mu zgodi krivica, pa mi je urednik že

ob brljenju misli ugasnil žar-nico, rekoč: „Takšne neumnosti si misliš pisati? Najbrž meniš, da je tovariš Sindikalčič cigaretni dim? Ima toliko imenitnih poznanstev, da te lahko zmelje v sončni prah.“

Lahko trdim, da sem naredil bliskovito novinarsko kariero, ko sem v Delavskem glasu objavil članek o delavki Terezi, ki ji je našel vratar Ključič v torbici izvijaj, pripadajoč mehanični delavnici delovne organizacije, v kateri si je služila kruh. Zoper objavo resnice ni imel nihče nič. Neposrednica Tereza nima namreč za svojim hrbotom nikogar...

TONI GAŠPERIČ

Prvi nagrajenci

Novi naročniki Dolenjskega lista, ki prejmejo knjižno nagrado: Bojan Hribar, Novo mesto, Mira Hosner, Novo mesto, Stanko Mavsar ml., Novo mesto, Janez Pavlin, Novo mesto, Ana Petanič, Novo mesto, Barbara Henigsmann, Semič, Verica Gliha, Brezovica, Jože Cadonič, Črnomelj, Anica Mravinec, Črnomelj, Darko Planinc, Črnomelj, Jože Štepan, Črnomelj, Vlado Stopar, Črnomelj, Mira Špehar, Črnomelj, Štefka Turk, Kočevje, Anton Pezdirc, Metlika, Marija Berkopec, Novo mesto, Jenež Cesar, Novo mesto, Uroš Čolič, Novo mesto, Anton Jakše, Novo mesto, Miro Klanjšček, Novo mesto, Anton Kostrovec, Novo mesto, Darinka Kulovec, Novo mesto, Silva Petkovič, Novo mesto, Drago Primc, Novo mesto, Dako Rajkovič, Novo mesto, Tone Saje, Novo mesto, Viktor Špiler, Novo mesto, Danijel Štirn, Novo mesto, Ivica Štupar, Novo mesto, Milan Vrščaj, Novo mesto, Karel Zupanc, Novo mesto, Mariča Javornik, Ribnica, Stanko Ogulin, Semič, Martin Šimc, Stopiče, Mojca Zadravec, Straža, Niko Šuštar, Črnomelj, Ivan Plavec, Metlika, Jože Kastelic, Stopiče, Franc Trščinar, Stopiče, Ivan Malenšek, Semič, Danica Maljevac, Vinica pri Črnomlju, Jože Štrumbelj, Dvor, Aleksander Samida, Divulje, Viktor Strmec, Žužemberk, Drago Stroj, Dvor, Nuška Lunder, Krmeji, Danijel Oštir, Krško, Franc Lavrenčič, Leskovec, Albina Bogolin, Senovo, Herman Cirsni, Boštanj, Vida Ganc, Boštanj, Katarina Sobotič, Brestanica, Vinko Novak, Brežice, Stjepan Ralinovski, Brežice, Marija Frigelj, Jesenice na Dol., Martina Štefanič, Kostonjvica na Krki, Ludvik Keše, Krmeji, Dominik Povše, Krmeji, Franc Alegro,

● Vsakemu desetemu novemu naročniku Dolenjskega lista bomo po 1. februarju izročili eno od večjih nagrad. Ta teden se je sreča odločila za naslednje naročnike: Dragica Požun—Albin, Cankarjeva 3, Krško, Marija Novak, Mokronog 101, Milka Jakopič, Na bregu 6, Črnomelj, in Marjana Florjan, Celjska 2, Bežigrad, Ljubljana. Vse srečnice prejmejo bluze novomeškega Laboda.

Hranilne knjizice Ljubljanske banke, TDB Novo mesto, z začetno vlogo 1.500 din pa prejmejo: Rajko Rupar, Veljka Vlahoviča 8/37, Brežice, Božidar Berzin, Šentjernejske 209, Martin Srebrnjak, Trška gora 31, Otočec ob Krki, Anton Cvelbar, Dol. Kamence 25, Novo mesto, Jože Smrekar, Bršljin 59, Novo mesto, in Ciril Škufca, Sadijnja vas 40, Dvor.

Krško, Jože Alegro, Krško, Drago Petakovič, Krško, Mito Pirman, Krško, Ivan Planinc, Krško, Ida Sršen, Krško, Stanka Vahčič, Krško, Danica Suša, Krško, Vinko Bizjak, Leskovec, Djurdja Mežič, Leskovec, Martin Frankovič, Leskovec, Stanislav Pjkelj, Mirna, Slavka Jaklič, Mirna peč, Bojan Primc, Mirna peč, Darko Pekolj, Mokronog, Danica Dančič, Novo mesto, Martina Zorčič, Otočec, Jožica Pernelj, Senovo, Iztok Jerala, Sevnica, Alojz Seničar, Sevnica, Tadej Simončič, Sevnica, Marjana Salamon, Sevnica, Dragica Vovk, Sevnica, Mile Grčič, Šmarješke Toplice, Stane Pavlin, Šmarješke Toplice, Silva Femeč, Trebnje, Marjan Kerme, Trebnje, Angela Zabar, Šentjernejske, Franc Perše, Šmarješke Toplice, Jože Krevs, Mirna peč, Jože Kovačič, Pišce, Franc Saje, Otočec, in Anton Vene, Otočec.

SPOSOJENO TRNJE

— O, ko bi enkrat nastopilo pomanjkanje objektivnih težav! (Iz Ježa)

— On je res temeljit poznavalec problema. Med drugim ga je tudi sam zakrivil.